

DELAJSKA ENOTNOST

GLASILO ENOTNIH STROKOVNIH ZVEZ DELAVCEV IN NAMEŠČENCEV SLOVENIJE

Leto L, št. 18

Izhaja vsako soboto

Ljubljana, 15. septembra 1945

Cena Din 2.—. Mesečna naročnina Din 8.—.

Govor nosilca zvezne liste Ljudske fronte maršala Tita

Te dni se dokončno odloča usoda pridobitev narodno - osvobodilnega boja!

„Vse težave, ki obstoje v naši deželi zaradi vojnega opustošenja, hoče opozicija izrabiti v svoje strankarske namene ne da bi upoštevala koristi ljudstva“

Dne 11. novembra tega leta bodo volitve v ustavodajno skupščino. To bodo najbolj demokratične volitve, kar jih je poznala Jugoslavija. Od vseh dosedanjih volitev se bodo razlikovale tudi po tem, ker se jih bodo udeležile prvič najširše ljudske množice, udeležile prvič jugoslovanske žene, ki so si pridobile to pravico s svojim bojem in delom v veliki osvobodilni vojni. Udeležila se jih bo prvič tudi vojska, ljudska vojska, ki si je pridobila to pravico s svojim junaškim bojem za osvoboditev naše države. Udeležili se jih bodo brez razlike starosti vsi, ki so se bojevali v vrstah partizanskih odredov in narodno osvobodilne vojske. Polno svobodo na voliščih zagotavlja narodom najpravičnejši in najbolj demokratični zakon o volitvah, ki je kdajkoli obstojal v Jugoslaviji in ki ga je sprejela naša Začasna narodna skupščina. Pri volitvah ne bodo imeli volilne pravice samo izdajalci svoje domovine, odkriti sodelavci z okupatorjem, samo tisti, ki so v najusodnejši uri zgodovine naših narodov izdali svojo državo. K sreči je takih zelo malo in to je najpravičnejša rešitev in najpravičnejša obsodba, s katero odvezujemo naši narodi pravico udeležbe pri odločanju o končni usodi naše države tistim, ki so jo izdali.

Ljudska fronta, v kateri so združene vse demokratične sile Jugoslavije oziroma vse demokratične stranke, skupine in posamezniki, bo nastopila pri volitvah z enotno listo. Pri volitvah bo imela vse možnosti udeležbe tudi opozicija izven Fronte, kateri je dana polna možnost, da svobodno stopi pred ljudstvo, ki bo moglo svobodno odločiti, komu bo dalo svoje zaupanje.

Ljudska fronta Jugoslavije se mora pripraviti za te volitve z vso resnostjo, ki ji jo narekuje današnji položaj v naši državi, h kateri jo zavestno neštete žrtve in trpljenje naših narodov med narodno osvobodilno vojno, h kateri jo zavestno izredno težke naloge pri obnavljanju naše razrušene države.

Prav te dni, ko bodo jugoslovanski narodi volili svoje zastopnike v ustavodajno skupščino, mora imeti vsak rodoljub pred očmi tiste dni v preteklosti, tiste črne dni aprila 1941. leta, ko se je naša država znašla v največji nevarnosti zapuščenosti od tistih, ki so jo takrat vodili in ki se danes znova ponujajo ljudstvu, prilaščajoč si monopol demokracije. Vsak rodoljub se mora te dni, ko se dokončno odloča usoda pridobitev narodno osvobodilnega boja, spomniti tistega slavnega razdobja od narodne vstaje 1941. leta do veličastne zmage 1945. leta. Mora se spomniti tistega junaškega razdobja, ko so najboljši sinovi naših narodov z golimi rokami odvezovali orožje okupatorju, se bojevali in krvaveli skozi štiri leta, ne samo da bi osvobodili državo izpod okupatorja, temveč tudi zato, da bi omogočili ustvaritev boljše in srečnejše Jugoslavije — nove demokratične federativne Jugoslavije. Vsak rodoljub se mora spomniti tistega neizmernega trpljenja, katero so pretrpeli v tej osvobodilni vojni naši narodi od okupatorjev in domačih kvislinških izdajalcev, Pavelića, Nedića, Rupnika, Draže Mihajlovića itd. Vsak resnični rodoljub se mora zavedati, da se danes isti, znani in neznan izdajalci zbirajo pod plaščem tako zvane demokracije, naslanjajoč se na mednarodno reakcijo z namenom, da za vsako ceno preprečijo normalni razvoj v naši državi, tako politični kakor tudi gospodarski.

ski, z namenom, da za vsako ceno uničijo pridobitve velikega osvobodilnega boja, za katerega so sto tisočih najboljših sinov Jugoslavije prostovoljno dali svoje življenje.

Zaradi tega zavestno vse to vsakega resničnega rodoljuba, vsakega pravega demokrata, da pri volitvah izjavi odločni »ne« vsem tistim, ki se danes izven Fronte skrivajo pod demokratičnim plaščem z namenom, da zavedejo množice s prave poti. Kaj je Ljudska fronta? Ljudska fronta Jugoslavije ni začasna predvolilna koalicija, — koalicija za doseg samo določenih političnih ciljev. Ne! Ljudska fronta se je izoblikovala v dolgem razdobju. Prišla se je oblikovati še pred vojno proti notranji reakciji, proti največji nevarnosti, ki je grozila Jugoslaviji, fašizmu nemških in italijanskih imperialistov, ki so že takrat s pomočjo naše pete kolone oz. reakcije pripravljali zaslužjenje Jugoslavije.

Ljudska fronta je odigrala zgodovinsko vlogo pri osvoboditvi naše države in je izšla ne samo kot zmagovalka iz te vojne, temveč je postala glavni temelj bratstva in enotnosti naših narodov. Tisti, ki tvorijo to Ljudsko fronto, — to so delavci, kmetje in poštena inteligenca, to so komunisti, pristaši kmetijskih strank, velik del pristašev demokratske stranke, samostojne demokratske stranke, pristaši republikancev, pristaši nekdanje HSS (danes HRSS), pristaši muslimanske stranke, pristaši skoraj vseh strank v Sloveniji, to so narodi Srbije, Hrvice, Slovenije, Bosne in Hercegovine, Črne gore in Makedonije, oz. ogromna večina vseh jugoslovanskih narodov, — so šli v boj, združeni po jasno določenem programu, in ta je: voditi neizprosno boj proti okupatorju do njegovega izгона iz naše dežele, bojevati se proti vsem notranjim izdajalcem in reakcijam ter za resnično demokratizacijo naše države, bojevati se za novo in boljše Jugoslavijo, bratsko skupnost enakopravnih narodov. Ta svoj načrt je Ljudska fronta izvedla. Okupator je izgnan iz naše države. Jugoslavija je osvobodjena. Kvislinške izdajalske vojaške formacije so razbite in uničene. Ljudska fronta je z nadloveskimi napori v tem težkem razdobju dosegla, da je ustvarila iz predvojne versailleske tvorbe Jugoslavije, Jugoslavije neenakopravnih narodov, razbite v notranjosti zaradi socialne in narodne krivice, novo Jugoslavijo enakopravnih narodov, Jugoslavijo bratstva in enotnosti, ki predstavlja njen osnovni temelj. Ljudska fronta je v boju ustvarila svojo zares ljudsko vojsko, ki je nosila glavno breme osvoboditve naše domovine. Ljudska fronta je takoj v začetku vstale, da je položila temelje prave ljudske oblasti, ki omogoča udeležbo najširših ljudskih množic pri upravi državnih poslov.

Po osvoboditvi vseh delov naše države se je Ljudska fronta razširila z vojaško in gmetno pomočjo Sovjetske zveze in gmetno pomočjo Anglije in Amerike, prav tako pa je tudi dopolnila svoj program z novimi težkimi nalogami in te so: obnova naše razrušene dežele, sprejetje raznih zakonov po svojih zastopnikih v začasnem parlamentu in vzpostavitev državnega aparata. Razen vojaških in političnih nalog, katere je imela Ljudska fronta v svojem programu v času vojne, se torej sedaj njen program razširja tudi z gospodarskimi nalogami, ki niso nič lažje in zahtevajo za svojo izvršitev mobilizacijo vseh pozitivnih ljudskih sil.

Razumljivo je, da se Ljudska fronta zaveda tega, da more vse te naloge izvršiti samo na ta način, da se ustvari taka notranja

ureditev, kakršna je načrtana v programu Ljudske fronte, to je republikanska oblika, zasnovana na federativni skupnosti popolnoma enakopravnih jugoslovanskih narodov, na resnični demokraciji, ki je osnovana na socialnih in političnih pravicah najširših ljudskih množic. O tem pa bo odločilo ljudstvo samo pri volitvah v konstituantno.

V tem kratkem razdobju, odkar je bila naša država osvobodjena, je dosegla Ljudska fronta ogromne uspehe. Vzpostavljen je železniški in cestni promet, tu je bilo s pomočjo vojske zgrajenih približno 1700 večjih in manjših mostov, tako da so danes vse pokrajine naše države zvezane z železniško mrežo. Usposobljenih je bilo in postavljenih v obrat na stotine tovarnih in podjetij, odprte so bile šole in razne kulturne ustanove. Izvršeni so bili nadloveski napori, da bi bili oskrbljeni s hrano najbolj sestradani kraji, kakor so Bosna in Hercegovina, Dalmacija, Kordun, Lika in Gorski Kotar, Črna gora in Makedonija. Spomladi je bilo posejanih skoraj milijon hektarjev zemlje, ki je bila zapuščen v Vojvodini in Slavoniji. Kraji, ki so bili v tej vojni najbolj prizadeti, kakor Bosna in Hercegovina, Črna gora, prav tako pa tudi Lika, se oskrbujejo z drobnico, katero je država kupila v Srbiji, Makedoniji in Bolgariji. Porušene vasi v Bosni, Črni gori in drugih krajih so se pričele obnavljati s pomočjo ljudskih oblasti. Vlagajo se ogromni napori, da predvsem s svojimi lastnimi silami izveličemo našo državo iz te razrušenosti.

In prav te gospodarske naloge neizprosno zahtevajo, da naj bo Ljudska fronta enotna, da naj bo trajna, da naj bo v njej zbrano vse, kar pošteno misli in kar ljubi svojo državo, ker bo treba še leta in leta zdraviti rane, katere nam je prizadelo ta vojna, treba bo še celo vrsto let, da se naše gospodarstvo v polni meri vzpostavi. Se več, Ljudska fronta mora obstajati tudi še naprej v bodočnosti, da bi dvignila našo državo na najvišjo gospodarsko stopnjo, da bi ustvarila v njej blagostanje, da bi ustvarila to, o čemer so sanjali oni, ki so umirali za to novo Jugoslavijo. To dolgujemo njim, to dolgujemo našim bodočim pokolenjem.

Ko to govorim, mislim na to, da v Jugoslaviji ni nobene druge sile, nobene druge stranke ali organizacije izven Fronte, ki bi imela vsaj najmanjši izgled, da izvrši naloge, ki so bile zgoraj navedene. Če v tem kratkem razdobju, odkar je bila osvobodjena naša država, ni bilo doseženo pri obnavljanju naše razrušene dežele več, ne more noben pošten človek za to dolžiti današnjo oblast. Noben pošten človek nas ne more dolžiti, da nismo storili vsega, kar je bilo mogoče pri izvrševanju svoje dolžnosti za obnovo naše države in ublažitve, vsaj v neki meri, revščine, katero je povzročil okupator. Naj vsak samo pogleda nazaj, kaj so napravili bivši voditelji Jugoslavije, od katerih so nekateri danes v opoziciji, za gospodarski dvig dežele v dvajsetih letih in kaj je bilo izvršeno danes, samo v par mesecih, in takoj bo videl ogromno razliko. To najbolj zgornjo govori proti vsakemu kritikarstvu in podtikanju. To govori o veliki pobudi ljudskih množic, ki so zbrane v Ljudski fronti. To govori o veliki ustvarjalni sposobnosti naših narodov, na katero mora biti ponosen vsak državljani te države.

Ljudska fronta stopa pred ljudstvo ob volitvah tudi z znanimi uspehi, katere je dosegla vlada Ljudske fronte v zunanji politiki. Koliko je bilo treba naporov, preden se nam je posrečilo obrazložiti

Razumljivo je, da se Ljudska fronta zaveda tega, da more vse te naloge izvršiti samo na ta način, da se ustvari tako notranjo ureditev, kakršna je predvidena v programu. Ljudske fronte, to je republikanska oblika, zasnovana na federativni skupnosti popolnoma enakopravnih jugoslovanskih narodov, na resnični demokraciji, ki je osnovana na socialnih in političnih pravicah najširših ljudskih množic. O tem pa bo odločilo ljudstvo samo pri volitvah v konstituantno.

(Iz govora maršala TITA, ki ga je imel dne 13. t. m. v beograjskem radiu)

inozemski javnosti resnico o tem, kdo se bojuje v Jugoslaviji proti okupatorju, preden se nam je posrečilo razkrinkati največjega goljufa, katerega je zabeležila zgodovina naših narodov — Dražo Mihajlovića, glavno upanje jugoslovanske reakcije. To je bilo težko delo, ker se je jugoslovanska reakcija v deželi in v inozemstvu trudila z vsemi silami, da z obrekovanji spači vlogo narodno-osvobodilne fronte, da okupatorjeve sodelavce prikaže kot rodoljube, a junake in borec proti okupatorju kot tolovaje, ki si hočejo samo prisvojiti oblast.

Neki gospodje iz današnje opozicije so takrat, kakor tudi danes, plašili svet s strašilom komunizma, sovjetizacije Jugoslavije itd. Vse to je bilo storjeno z jasno določenim namenom, da prikažejo naš boj in novo Jugoslavijo v popolnoma napadni luči, da bi na ta način preprečili izgradnjo nove Jugoslavije in da bi jo izigrali. Toda junaški boj naših narodov, uspehi, ki so bili doženi v vojni in sedaj na polju izgradnje naše dežele, kakor tudi številni napredni ukrepi in zakoni, ki so bili sklenjeni, vse to je pridobilo naši deželi velik ugled v demokratičnem svetu. Vlada Ljudske fronte je šla odločno po poti krepke in dosledne zunanje politike in je zavrgla metode omahljivosti, s katero so oblastniki pred vojno pripeljali Jugoslavijo v katastrofo.

Pogodba o vzajemni pomoči, kulturnem in gospodarskem sodelovanju ter prijateljstvu z veliko bratsko Sovjetsko zvezo je velik uspeh za našo deželo in dokaz doslednosti naše zunanje politike. Z vsemi slovanskimi državami je vzpostavila vlada Ljudske fronte bratske in priestrne odnose ter sodelovanje. S sosedi delamo Albanijo, Bolgarijo, Rumunijo itd. obstojajo najboljši odnosi in medsebojno razumevanje, kar predstavlja jamstvo proti uspehom vseh spletk od zunaj, ki imajo namen, da bi odvrnile te države s poti, po kateri so šle pri svoji notranji konsolidaciji. Odnosi z našimi velikimi zavezniki Anglijo, Ameriko in Francijo, se vedno bolj utrjujejo in dobivajo značaj gospodarskega in kulturnega sodelovanja, ki je posebno važno za obnovo naše razrušene dežele. Isto lahko rečem za številne druge zaveznike in nevtralne dežele v tej vojni. Vse to priča o tem, da je nova Jugoslavija našla pravilno pot v zunanji politiki, pot, ki našim narodom zagotavlja varnost in omogoča mirno izgradnjo naše razrušene dežele.

Samo peščica beguncev, protijudskih reakcionarjev v inozemstvu in doma dela z vsemi silami na to, da bi škandal našo odnose z našimi velikimi zavezniki. S širjenjem obrekovanj in laži se trudijo ti gospodje, da prikažejo novo federativno Jugoslavijo pred zunanji svetom v najbolj črni luči, toda mi verujemo, da se nam bo posrečilo tudi to pot razkrinkati to gospodo pred zunanji svetom, kakor se nam je to že posrečilo v prvih letih vojne.

Sedaj pa nekaj besed o opoziciji. Ko sem govoril o Ljudski fronti, o njeni vlogi in uspehih, nisem govoril o določenih pomanjkljivostih, ki so v primeri z oim, kar je bilo storjenega, brezpomembne. Nisem govoril o določenih napakah ljudskih oblasti, ki pa jih nismo nikdar prikrivali, temveč smo se vedno trudili, da jih popravimo, priznavajoč njih samokritičnost. Mislim, da delim mišljenje vseh voditeljev v Ljudski fronti, če rečem, da je bila naša največja želja, da naj bo teh napak čim manj, ker je to v korist splošni stvari, za katero se borimo. Sedaj se postavlja vprašanje, kakšna je ta opozicija izven Fronte, iz česa sestoji (videli smo že, iz česa sestoji Ljudska fronta), ali je to opozicija proti tem napakam, ki se de-

lajo, ali je to opozicija proti programu Ljudske fronte?

Voditelji te opozicije pravijo, da ne soglašajo z načinom izvajanja določenih zakonov, oziroma, da se borijo proti tem napakam za neko dozdevno »demokratizacijo«. Jaz pa vem, da to ni točno, ker se opozicija ne bori proti napakam; proti napakam se borimo mi v Fronti včasih z več, včasih z manj uspeha, opozicija pa komaj čaka, da se delajo take napake, da bi jih mogla izrabiti za svoje temne namene — namreč v boju proti programu Ljudske fronte, proti široki ljudski demokraciji, proti klicanju sovražnikov ljudstva in izdajalcev na odgovornost, z eno besedo, proti gospodarski in politični koncepciji Ljudske fronte. Zanimivo je bilo samo opazovati stališče opozicije v začetni narodni skupščini. Njeno stališče je bilo breznačelnost, ker tudi do tistih vprašanj, proti katerim niso imeli v bistvu nobenih ugovorov, niso zavzeli pozitivnega stališča.

Medtem, ko je vsak pristaš Ljudske fronte izražal v parlamentu skrb za ljudske koristi in potrebe, govoril o težavah, na katere se naloži itd., opozicija o tem ni govorila nikdar niti besede, temveč stalno zahteva neko svobodo od strahu, neko demokracijo njihovega tipa, ki ni nobena demokracija, neke pravice za tiste, ki niso zaslužili, da jih imajo itd. Potem se jasno vidi, kaj ta opozicija predstavlja. Kje je njen program glede vseh tistih vprašanj, ki so bila prej naketata? Hoteli bi videti ta program, oz. ljudstvo bi moralo videti ta program. Moralo bi se videti, kaj je v tem programu naprednejše kakor v programu Ljudske fronte in kaj bi bolj koristilo naši državi. Prepričan sem, da bi vsak pristaš Ljudske fronte z obema rokama sprejel točko, katero bi opozicija navedla in ki bi bila naprednejša in bolj koristna za ljudstvo. Kaj in kako dela opozicija? V tem kratkem razdobju, odkar je opozicija dobila možnost svobodnega delovanja, je bil vsak njen korak, ki ga je podzvela v nasprotju s koristmi ljudstva. Vse težave, ki obstoje v naši deželi zaradi vojnega opustošenja, hoče opozicija izrabiti v svoje strankarske namene, ne da bi upoštevala koristi ljudstva.

Eden izmed glavnih ciljev opozicije je razbiti Ljudsko fronto. Potem, ko se je znašla po svoji reakcionarni koncepciji izven Ljudske fronte, deluje opozicija z vsemi silami za to, da pridobi določene osebnosti iz neklih strank, ki so v Ljudski fronti, na svojo stran, da bi stopile iz Ljudske fronte, oz. da bi jo oslabilo. V času pred berlinsko konferenco so delali določeni reakcionarni krogi iz inozemstva preko opozicije z vsemi sredstvi, da bi izvalili krizo v vladi. Zaskaj? Zato, da bi se mogla z vlado krizo na potsdamski konferenci dvigniti obojstrano proti vodstvu Ljudske fronte, oz. bolje rečeno, proti tistim članom vlade, ki tvorijo večino in ki so izšli iz boja v državi. Hoteli so na vsak način s spletkami razcepiti enotnost v vladi, na pristaše Subašića in na pristaše Tita. Tako bi mogla mednarodna reakcija reči: »Glejte, v Jugoslaviji ni reda, v Jugoslaviji se morajo vmešati zavezniki.« Ta načrt opozicije in mednarodne reakcije v inozemstvu se ni posrečil, toda to ne pomeni, da ona miruje, temveč pomeni, da še nadalje dela vztrajno z vsemi silami za doseg svojega cilja. Nadalje, brez ozira na vse zunanje okoliščine, delajo v inozemstvu, v nekaterih zaveznikih deželah na to, da Jugoslavija ne pride do svojih pravic glede upravičenih ozemeljskih zahtev, dela opozicija s polno paro, da na kateri koli način izvoze krizo, prepreči volitve, pozivajoč pri tem določene zavezniki, naj se

vmešajo in preprečijo konsolidacijo naše države.

Kaj to pomeni? To pomeni, da deluje opozicija objektivno proti koristim naše države, ne upoštevajoč ničesar drugega kakor to, kako bi se s pomočjo kogar koli dokopala do oblasti v Jugoslaviji, pa naj bi naša država pretrpela kakršno koli ozemeljsko ali drugačno škodo. Kaj pa potrebuje mednarodna reakcija? Ona potrebuje, da bi bila Jugoslavija v tem položaju čim manj odprta, čim bolj nesposobna zavovarati svoje koristi. Temu pa mora služiti opozicija. Opozicije ne skrbi, ali bo to zimo imelo naše ljudstvo v Črni gori, Bosni in Hercegovini, v Liki, v Dalmaciji in Kordunu kruh in streho nad glavo ali ne. Za njo ni važno, ali bodo to jesen posejana naša polja, da bi bilo prihodnje leto dovolj kruha. Za njo ni važno, ali se bo posrečilo naše tovarne toliko popraviti, da bi izdelale potrebno obleko in kmetijski material za široke ljudske množice. Za njo ni važno, ali bodo naši mostovi, ki so sedaj leseni, imeli železno ogrado ali ne. Za njo je važno, izrabiti za vsako ceno in s pomočjo mednarodne reakcije vse te težave, da bi se dokopala do oblasti, da bi uničila pridobitve narodno osvobodilnega boja in vzpostavila, kar je bilo pred to vojno.

Glejte, to hoče opozicija. Toda na koga se v glavnem naslanja pri teh svojih težnjah? Razen določenih omahljivcev, ki so v zadnjem času prišli v Ljudsko fronto, se opozicija v glavnem naslanja na ostanke Nedića, na ostanke Draže Mihajlovića v Srbiji, na tiste protijudske elemente v državi, ki so v času vojne na kakršni koli način sodelovali z okupatorjem. V Hrvatski se opozicija naslanja na ustaše, ki danes vpijejo »živio kralji!«, na tiste protinarodne izdajalske elemente iz HSS, ki so na kakršni koli način sodelovali z okupatorjem, ona se naslanja v Sloveniji na ostanke belogardistov. Z eno besedo, naslanja se na vse one reakcionarno in protijudsko, ki se ozira nazaj, ki noče tako močne nove federativne Jugoslavije. Na take sile se naslanja opozicija, samo s takimi silami more opozicija računati, če bodo najširše ljudske množice razumele vlogo opozicije. Tako je to in nič drugega. Tako je to objektivno pa kakor koli bi že določeni voditelji opozicije subjektivno mislili.

V začetku je opozicija trdila, da pri nas ni svobode tiska. To svojo trditev je prenesla v inozemstvo in jo tudi še danes mednarodna reakcija izrablja proti naši državi. Se preden so bili sprejeti zakoni, je mogla opozicija brez vsake nevarnosti izdati svoje liste. Danes je to tudi s tiskovnim zakonom zagotovljeno, toda, zakaj noče opozicija izdati svojega tiska? Izgovarja se, da ni gnetnih pogojev, da ni papirja itd., toda, katera dežela v Evropi, pa tudi v Ameriki je dolžna zagotoviti opoziciji papir za tisk? Vendar pa se v Jugoslaviji tudi pri tem daje opoziciji možnost. Potemtakem nima nobene pravice, da se na to sklicuje. Toda ona vendar to dela, ker ne želi izdati konstruktivnega tiska, ker bi potem izgubila en dokaz več, da pri nas ni demokracije in svobodnega tiska.

Nadalje se je opozicija stalno sklicevala na to, da niso dovoljene stranke. Čeprav so opozicijske stranke že davno pred sklenitvijo zakona o zborovanjih in združevanju zelo aktivno delovale, vendar še nobena teh opozicijskih strank, brez ozira na ta najbolj demokratični zakon, ni priglasila delovanja svoje stranke. Pa zakaj? Zato, da bi v volivni kampanji mogli mednarodni reakciji dati v roke orožje v boju proti naši državi, da bi s tem preslepili mednarodno javnost, češ,

(Nadaljevanje na drugi strani)

Proglas Ljudske fronte za volitve v ustavodajno skupščino

Beograd, 11. septembra.

Pred štirimi leti in pol, ko mnogi ljudje v svetu niso niti zahtevali niti pričakovali, so se jugoslovanski narodi postavili pred najtežavnejšo osvojevalca in so s svojimi telesnimi branili demokracijo in civilizacijo. Izdani, prežgani, zasedeni in razdeljeni so se dvignili k orožju, se borili z najtežavnejšim vojnim strojem, ga lomili in s tem znatno prispevali k splošnemu boju zaveznikov narodov za zmago nad fašizmom. Danes, prav v času, ko se končuje šestletna druga svetovna vojna, ko je komaj umolknilo zadnje ubijalno orožje, podvzamejo najvažnejši korak v zgraditvi svoje obnovljene države; sklicujejo Ustavodajno skupščino. S tem potrjujejo, da njihov osvobodilni boj v vojni ni bil zaman, temveč, da je danes temelj mirne zgraditve nove narodne države.

Nemško-fašistični sovražnik je razbil Jugoslavijo na kose in napravil vse, da bi se njeni deli nikdar ne združili, da bi se naši narodi medsebojno iztrebili, naše pokrajine opustošile, vse premoženje naše dežele uničilo. Toda jugoslovanski narodi so s svojim bojem dokazali, da hočejo in da morejo živeti v skupnosti, da ima njihova država Jugoslavija svojo upravičenost in zgodovinsko vlogo na jugovzhodu Evrope. Dali so neštivilne žrtve, pretrpeli največje trpljenje, vzdržali številne sovražne ofenzive, goloroki, lačni, goli in bos. Zapuščeni od oblastnikov, oslabiljeni po svojih izročilih in izdajalcih, so bili kruto preganjeni v stari državi, ohranili in preorodili ne samo duho svoje enotnosti, temveč tudi državno celoto samo. Pridobili so Jugoslavijo eno najlepših mest med narodi. Jugoslavija in Tito sta bili besedi, ki so jih se svobodoljubni ljudje vsega sveta z ljubeznijo ponavljali. Naša zvestoba zaveznikom in vdanost Sovjetski zvezi sta postali vzgled vsem v svetu. V boju smo gradili novo narodno državo, gradili novo narodno državo, ustvarjali tako državno ureditel, ki je povzročila, da se oni deli naših narodov, ki so ostali pod tujcem, smatrajo za neločljivi del Jugoslavije. Razen tega vidijo sosedni narodi v Jugoslaviji prijatelja in zvestega tovariša v boju proti fašizmu, vzor, kako se je treba boriti za svobodo in graditi resnično demokracijo. Ko je bil trajal krvavi boj z osvoboditvijo in njegovimi izdajalskimi pomagali, smo postavili temelje novi državni organizaciji. Z bojem naroda ustvarila federalna urediteljstvo namesto centralizma je omogočila našim narodom: Srbom, Hrvatim, Slovencem, Makedoncem in Črnogorci, da se počutijo svobodne in enakopravne v svoji skupni domovini.

Enakopravnost naših narodov je postala temelj njihovega nerazkinitvega bratstva in enotnosti. Oblasti se volijo in ljudstvo samo odloča o vsem. Ustvarili smo narodno osvobodilno vojsko, ki je kasneje zmagala v jugoslovanski armadi, močnega čuvarja naše varnosti. Javstvo za našo mirno izgradnjo in varno oporo svetovnega mira in varnosti pred napadom. Na vsakem koraku osvobodene države smo obnovili gospodarstvo, gradili, kar je bilo razrušeno, pomagali ljudstvu, da se znebi na ruševinah.

Danes ustvarjamo gospodarstvo, ki bo naše delovne množice obvarovalo pred izkoriščanjem s strani izkoriščevalcev. Zagotovljena sta osebna varnost in javni red, vzpostavljene so državne ustanove in organi oblasti.

V veliki skupnosti svobodoljubnih združenih narodov stojih kot sodelavci, pripravljeni na vsako skupno delo v korist splošnega mira in priateljskega sodelovanja, kakor smo v vojni napravili vse za skupno zmago. Vzdrževanje in nadaljnji razvoj prijateljskih zvez in sodelovanje z našimi vojnimi zavezniki, Veliko Britanijo in Združenimi državami, s Francijo, s katero nas vežejo in tradicije in skupni interesi, predstavljajo našo stalno težnjo. Kroga našo zunanjo politiko predstavlja bratstva zveza, prijateljstvo in sodelovanje s Sovjetsko zvezo, ki je bilo skovano v teži skupnih bojev. Velike napore smo doslej v tej bratstvi zvezi med vojni in v končni zvezi, kakor jih tudi sedaj dosegamo v naši mirni izgradnji. Z vsemi slovenskimi narodi smo razvili bratstvo odnosa, kakor smo tudi z vsemi sosednimi narodi razvili sodelavstvo prijateljske odnose, posebno z bratskim bolgarskim narodom.

Nova narodna Jugoslavija je postala stober mira v tem delu Evrope, narodnostno manjšine uživajo v naši državi vse pravice. Naši narodi so enakopravni in uživajo polno svobodo, da odločajo o svoji usodi. Šest federalnih enot nove Jugoslavije ima svoje vlade z zvezno vlado, ki podpira in vzporeja njihove napore. Žene so dobile iste pravice kakor mešani in v polni meri sodelujejo v političnem, državnem in gospodarskem življenju. Mladina je v največjem polju, srečna, da more v svobodni voliti vse svoje sile za obnovo in izgradnjo domovine. Ljudske množice, ki so bile v stari Jugoslaviji stokrat brez vseh pravic in izkoriščane, sedaj prvič in v polni meri sodelujejo pri izbiri in nadzorstvu svojih oblasti, one so uredile svoje narodno oblast. Velike protifašistične organizacije združujejo, kakor se nikdar nismo videli vse, ki jih vežejo skupne lastnosti in iste težnje. — Enotne strokovne zveze delavcev in nameščencev, protifašistična fronta žen Jugoslavije, Združena zveza protifašistične mladine Jugoslavije,

Vsaka izmed teh množičnih ljudskih organizacij tvori danes del ljudskega življenja in razvija veliko stvariteljsko delavnost.

Ustvarja se močno združništvo, politično in obrtniško, kakor tudi delavsko, nameščensko in uradniško, ki zajema vedno nove plove in vedno številnejše ljudske množice.

Ljudska fronta Jugoslavije pa venča vse napore organiziranja in združevanja: to je enotna zveza narodnih front vseh naših dežel, najmočnejša politična organizacija Jugoslavije, ena največjih in najmočnejših tvorbo te vrste v svetu. Po njeni zaslugi ni bilo v naši deželi v najtežjem času nobene anarhije in kaosa. Prebrodili smo najtežje krize in pomanjkanje, odbili vse zavržne udarce, zavrnili vse klevete.

Zakoni, ki sta jih izdala Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije in začasna narodna skupščina, kažejo zaupanje, ki ga ima nova Jugoslavija sama v sebe. Volilno telo je danes trikrat večje kakor pred vojno. Pravico glasovanja so dobile vse žene, mladina nad 18. letom, naš vojska in boreci jugoslovanske armade, brez oziroma na starost. Agrarna reforma je ogromno povečala število lastnikov zemlje, daje zemljo takoj v popolno lastno onim, ki je nimajo ali je imajo premalo. Volitve se vrše takoj, da prihaja do izraza popolna volja naroda. Razširjena je delovna vojnica in drugih narodnih sodišč, ki so vsa izvoljena in nadzirana od ljudstva in ki jih more ljudstvo vsak trenutek izmenjati.

Tisk je osvobojen vsake cenzure, kavičje ali odobritve. Združena, tako politična kakor kulturna, se morejo snovati povsem svobodno. Ljudstvo in država sta zaščiteni pred zločinci, izdajalci in pustolovi. Premagan je denarni kaos, ki ga je ustvaril okupator, uredili smo državne finance, ustvarili svoj denar, snuje se promet z inozemstvom. Izdani so zakoni, ki ščitijo uradnike, delavce in nameščence.

Pred vsemi državami, ki se obnavljajo in ustvarjajo, bo dobila Jugoslavija prva svojo ustavo. Narodna skupščina, ki bo izdala ustavo, bo suverena v svojih pravicah, in povsem neomejena v svojem delu. Ljudstvo bo izvolilo Zvezno skupščino s splošnim, enakim, neposrednim in tajnim glasovanjem in bo zahtevalo od vseh odgovornostev določeno, kako naj upravlja državo. Vsak volivec ima svoj glas, naj bo bogat ali siromašen, star ali mlad, šolan ali neuk; pravico do takšne enakosti so si pridobili v narodnem osvobodilnem boju; pravico do enakosti in enakopravnosti so si s svojo borbo pridobili vsi naši narodi in vse federalne enote. Zato bo poleg Zvezne skupščine začasna in polnopravna odločala tudi Skupščina narodov, v kateri bo imela vsaka federalna enota enako število poslancev. Ustavodajna skupščina je enotna, ker ima njena dva doma skupno predsedništvo in se sestaja, da skupno predlaga ustavo nove Jugoslavije. Ustavodajna skupščina mora sama odločiti kaj in kdaj bo delala kot takšna in kdaj se bo preoblikovala v redno zakonodajno skupščino. Ona ima nikogar nad sabo; ona je vrhovni organ zvezne državne oblasti.

Ljudska fronta želi, da naj bodo izvoljeni v ustavodajno skupščino najboljši narodni predstavniki in da naj izda ona suverene odloke o vseh vprašanjih kakor tudi o obliki vladavine v novi Jugoslaviji. Ljudska fronta Jugoslavije smatra za svojo pravico in dolžnost nasproti narodu naše države predlagati v volilnem boju, da naj bo bodoča Jugoslavija republika.

Naši narodi naj v miru ne odločajo, ki so jo zahtevali naši borci v osvobodilnem boju. Monarhija je bila razpisana in izbrisana, diktatura kralja Aleksandra je spravila deželo v katastrofo, v najtežjem narodnem boju 1941. leta na je monarhija služila Nemčiji in Brezličnosti za zavezanca narodov in vojske izdajalskega, bratovornega raja. Okrog kralja in monarhije se še danes okoliščina vol sosednjih narodov in državnih, istih, Maček, podžupan, boljševiki in vsi, ki imajo zavest proti svobodi naših narodov in neodvisnosti naše države. Brez republikanske oblike vladavine ni prava ljudska država, ni svoboda, ni demokracija, ni mir, ni sreča, ni naprednost, ki je bil dnevno vedno legio izdajstva, nasilja in korupcije.

Takšni politični obliki odgovarjajo tudi družbena vrstna in temeljni ljudski pravici, da dela in odnosa socialna zveza za vse življenje in slovesko dostojanstvo.

Tudi gospodarska struktura mora odgovarjati federalni ureditvi demokratičnim ustanovam in republikanski obliki vladavine. Močan državni sektor, vsestranski trdno organizirane združništvo, privatna inicijativa povzroč, kjer služijo potrebam in interesom ljudstva. Kmetije, delavci in narodna izobraženost so temelji naše državne skupnosti in z ozirom na njihove interese se mora voditi celokupna državna politika. Če je Jugoslavija zveza vseh naših narodov in dežel, je Ljudska fronta Jugoslavije zveza vseh naprednih demokratičnih in borbenih sil, ki so ustvarile in ki danes urejajo, dvigajo in boljše novo državo. Politične stranke in skupine, protifašistične organizacije, vidni in skromni posamezniki, ki ljubijo svobodo in socialne pravice, vsi stopajo pred narodo Jugoslavije kot enotna politična orga-

nizacija s svojim programom in predlogi za našo srečnejšo bodočnost.

Za nosilca svoje zvezne liste postavlja Ljudska fronta svojega predsednika, ljudskega junaka, organizatorja in vrhovnega poveljnika našega narodno osvobodilnega boja, maršala Jugoslavije, predsednika zvezne vlade in ministra narodne obrambe, najzaslužnejšega sina domovine, Josipa Broza-Tita.

Na deželne liste za skupščino narodov bomo postavili najbolj zaslužne in najposobnejše borce iz vojne in mira, delavce pri orjaškem delu naše narodne in državne obnove in izgradnje. Za okrajne kandidate bomo vzeli hrabre in poštene stvaritelje predstavnikov vseh strank v Ljudski fronti Jugoslavije, može iz vseh družbenih slojev, vseh poklicev, vseh narodnosti in verskoizpovedi.

Tito je posebej pomenljive naše enotnosti in našega bratstva, naše slege in odločnosti, da hočemo živeti v ljubezni in graditi v miru. To bodo za svoje volivne edince tudi vsi ostali kandidati na listah Ljudske fronte. Može in žene, ki tvorijo Ljudsko fronto Jugoslavije, so se predložile in pretežko borili za to, da pridejo do besede, da ne bi znali ceniti svobode volivnega boja in volitev samih.

Vsak ima možnost, da kandidira in zahteva ljudsko zaupanje. Iz volilnih imenikov so izključeni samo oni, za katere je ugotovljeno, da so bili voditelji in organizatorji sodelovanja z okupatorjem, da so organizirali borbo proti svojememu ljudstvu. Vsi drugi naj svobodno izrazijo svojo voljo. Vrednost narodne oblasti je še bolj v tem, kar lahko se prenese in kar bo prenesla, ker je v rokah ljudstva, kot pa v tem, kar je mogla storiti še v razvoju. To je vsemočno orožje v rokah ljudstva. Naj spremeni vse, kar ni dobro, naj kaznuje krivice, naj odstrani nesposobne, naj postavi v ospredje najvernejše! Privržani v zgodovini imajo naj narod nakovala in kladivo. Naj si izkazuje svojo srečno bodočnost. Nič ni lažjega kot ustanoviti opozicijske liste z ozirom na sedanjost volilni zakon, razdelitev mandatorov pa je takšna, da ne bodo propadli niti glasovi za najslabše liste. Glasovanje je popolnoma tajno, glejte torej, da ne izkoristite priliko volivci v čim večjem številu in bolj svobodno kot kdaj koli.

Nikoli ni nobena politična formacija stopila pred ljudstvo tako mirno in spojkono, kot dela to danes Ljudska fronta Jugoslavije. Ona čuti, da je v njej posebej vose ljudstvo, da se nahaja v njem in da stopa na volitvah za Ustavodajno skupščino pred samo sebe. Jugoslovanski narodi so storili za svoje zaveznike med vojni več kot je kdor koli mogel od njih zahtevati. Svoje porušeno državo smo obnovili in jo obnavljamo s hitrostjo in samostojno, kar vsi občudujemo. Urejalimo državo, uresničujemo reforme, uvajamo novosti, preobražamo vse življenje, gotovo in zaupno, v polni in navdušenju z vedno novimi silami. Zavezno izpolnjujemo dolžnosti in obveznosti do ljudstva in države in z rezultati, ki smo jih dosegli pod najtežjimi pogoji, gledamo s popolnim zaupanjem v bodočnost, pripravljeni o zavesti naših narodov.

Izpolnili smo vse obljube, dane našim zaveznikom, postopali smo po vseh njihovih nasvetih. Ustavodajna skupščina nam bo pomagala, da bomo stopili še bolj močni in še z večjim ugledom na mirovno konferenco in da bomo postavili unravnodelne zahteve za priključitev odtrganih delov našega ljudstva, za renaracijo, ki nam pripadajo, proti vojnemu zločinu, ki nas uničevali. Ustavodajna skupščina bo izdala novo ustavo, ki bo kronala zmage in uspehe borbe naših narodov za resnično demokracijo, nacionalno svobodo in enakopravnost. Da bi bila moč in ugled ustavodajne skupščine čim večja in da bi bila vredna naše veličastne borbe v vojni, kandidiramo najboljše in izvolimo najboljše med njimi!

Vsi na volitve v Ustavodajno skupščino! Glasujte za zvezno listo Ljudske fronte, listo maršala Tita!

Glasujte za nekrajinske liste Ljudske fronte Jugoslavije!

Volite najbolj borbeno, najbolj pošteno in najposobnejše!

Zivel nosilce zvezne liste Ljudske fronte Jugoslavije maršal Tito!

Zivela bratstvo in enotnost enakopravnih narodov Jugoslavije!

V borbo za demokratično federalivno republiko Jugoslavijo!

Izvršni odbor Ljudske fronte Jugoslavije.

**Predsedniku vlade
maršalu Josipu Brozu Titu!**

V imenu delovnega ljudstva Slovenije pošiljam velikemu borcu za svobodo, graditelju nove Jugoslavije, njemu prvemu delavcu in vojaku, tovarišu Titu čestitke k priznanju, izrečenemu od strani bratske Sovjetske zveze z odlikovanjem z Redom zmage.

Enotne strokovne zveze delavcev in nameščencev

Glavni odbor za Slovenijo

Volitve ljudske zmage

Volitve v ustavodajno skupščino naj postanejo največja zmaga Ljudske fronte in največji poraz ostankov fašizma in reakcije

Tako zvano parlamentarno in odkrito ne-parlamentarno stanje v bivši Jugoslaviji je imelo v svoji osnovi isto glavno obeležje: teror, nasilje nad ogromno večino ljudstva, zdej v večji, zdej v manjši meri. Pendrek in kundak, vedno naperjeni proti delavcem in kmetom, so simbol stare Jugoslavije. Njuno dopolnilo vsakega nasilja: laž, prevara in falsifikat, združeni z nasiljem v enoten sistem vladavine so kot mora oklepali vse javno življenje bivše Jugoslavije. O času okupacije, najumem nadaljevanju takšnega stanja, niti ne govorimo.

Pod teže takšnega bremena so se v kraljevski Jugoslaviji odigravale tudi volitve. Zločini kraljevskih žandarjev in policajev so prinašali končno odločitev vseh volitev nesrečne ječe najbolj svobodoljubnih zaslužnih narodov. Počenši z volitvami za konstituanto leta 1920 pa do Stojadinovića in enajstdecembrskih volitev leta 1938 so vsem volitvam v naprej odrejali izid in cilj tisti, ki so jih razpisali: očuriti oblast korumpirane in pokvarjene klike, oblast, zasnovano na nacionalnem tlačanju in brezvestnem izrabljanju.

Kaj vidimo zdej pred volitvami v ustavotvorno skupščino, ki jih je razpisalo predsedništvo začasne narodne skupščine? Vsi tisti, ki so nekdanj z nasiljem izvajali volitve — preživeli in njihovi nasledniki — troboj danes o nekakšni demokraciji in v imenu te svoje »demokracije« pozivajo tuje sile na intervencijo proti novi Jugoslaviji, proti državi enakopravnih narodov, državi delavcev, kmetov in napredne inteligence. Najbolj siguren odgovor njihovim željam daje dejstvo, da obstoji danes v Jugoslaviji dobro oborožena ljudska armada več stotisoč ljudi, naslednikov onih borev, ki so izbojevali svobodo v borbi proti takšni vojaški sili, kakršne dotlej svet še ni poznal. Mimo tega stoji za to našo ljudsko armado odločno in enotno ljudstvo. Po drugi strani pa se je ves ljudski izmetek zbral pod plaščem kralja — begunca. Tudi Maček je pobegnil (s svojim zaščitnikom Pavlom, ki ga je čuval tri leta), da bi prišel tja, kjer je njegovo mesto; našel je v senci žezla malega Petračkova zbrano družino: Petra Živkovića, Boška Jevtića, Božo Maksimovića-Kundaka in druge. »Diplomatski predstavniki te družine so bili že dobili napotek za našo državo, kjer naj bi znotraj minirali novo ljudsko državo. Istočasno se pripravljajo — v nekem za široko javnost nepoznanem prebivališču — njihov skupni vojskovodja Draža Mihajlović na obnovo svojega klavskega delovanja. Četudi bi ta tabor ne imel druge krivde, kakor samo to, da so mu edina oznaka našeta imena, bi moral biti proti vsem delavski razred, ki našetih so večni sovražniki delovnega ljudstva, sovražniki iz prepričanja, iz principa in iz nizkih osebnih interesov. Zgodovina jih je za vse večne čase prikovala na sramotni oter veleizdajne lastne domovine. Kajti nič drugega ni kot veleizdajca, če si nekdo drzne, da zahteva od zunaj vmešavanje, ki bi bilo naperjeno proti osvobodeni domovini najbolj hrabrih narodov, ki so v nešteti spopadih proti fašizmu položili zrelostni izpit. To brezprimerno drznost si je prisvojila ta begunska klika. Na ta način so lažni demokrati — sami ne vemo, kolikokrat so že odvrgli demokratični plašč, da bi pod njim ostal na pol gol reakcionar — najboljše podpora fašizmu. Tako zvani demokrati se bode demokratičnih metod in hočejo zamenjati volitve z oboroženo intervencijo. Oni že v naprej proglašajo volitve za nepravilne, ker se zavedajo, da te volitve — v katerih bodo oni vendarle na različne načine sodelovali — pomenijo zanje končno poraz. Volitve v ustavotvorno skupščino 11. novembra bodo volitve ljudske zmage.

Združena reakcija hoče izkoristiti bodo širokih ljudskih množic, posebno pa še težko ekonomsko stanje delarskega razreda, za osvajanje kakršnih koli pozicij. Za to bodo delajo krivo ljudsko oblast. Mi, delavci in nameščenci, dobro poznamo prave povzročitelje bede in dobro vemo, da lahko odstranimo bedo samo z lastnimi silami, združeni s kmeti in delovno inteligenco in to ravno z našo ljudsko oblastjo. Vemo, da je poteklo že nekaj mesecev, ko se je odvalil z naše domovine valjar vojne. Koliko pa je bilo treba po prejšnji svetovni vojni, da so se odstranile posledice vojne? In čeprav prejšnja svetovna vojna še zdaj ni tako prizadela naših krajev kot ta, je vendarle bilo treba nekaj let, da so se samo približno odstranile najvidnejše posledice vojne. Samo z razliko, da odstranjevanje posledice prejšnje vojne ni imelo za cilj zagotovitev najosnovnejših potreb delovnega človeka, temveč je bil izključno cilj bogatitev tanke plasti parazitov družbe. Po prejšnji vojni so kot gobe po dežju rastle vile in luksuzne palače, v katerih so razkošno in razvratno živeli tisti, ki so ves krvavi vojni požar

opazovali iz zanesljivega in prijetnega zavetja. Mi ne bomo dopustili, da bi se kaj takšnega ponovilo. Nam ni žal truda in naporov, da odstranimo posledice vojne, toda mi to delamo zato, da bi imelo od tega koristi delovno ljudstvo. Prav zato je delavski razred tako trdno za program Ljudske fronte, zato se tudi organizirani delavski razred z vsemi sredstvi poteguje za to, da bi bile volitve čim bolj prepričljive in zmagoslavna manifestacija sil vseobče Ljudske fronte.

Program te vseobče Ljudske fronte, ki zbira vse močne protifašistične organizacije in vse demokratične stranke in grupe, se že izvaja. S tem programom gre fronta na volitve. Ta program vsebuje tudi želje delavskega razreda, zahteve organiziranih delavcev. S tem programom se uletešuje resnično svoboda in ljudska država.

Kadar gre za vprašanje borbe za demokratično republiko, za ukinjanje ostankov fašizma in za uničenje reakcije in njenega skupnega pokrovitelja — kralja, tedaj delavski razred ve, kje je njegovo mesto: to izpričuje na vseh svojih zborovanjih in manifestacijah širom po državi.

Kadar gre za vprašanje nacionalne neodvisnosti in za ohranjanje izbojevanje enakopravnosti naših narodov, za odločno borbo proti vsakemu poizkusu nacionalnega zatiranja od zunaj ali od znotraj — tudi tedaj se delavski razred jasno opredeljuje: svoje opredelitve je dokazal v teku žilave borbe v zadnjih štirih letih osvobodilne vojne.

Kadar gre za vprašanje socialnega ali kulturnega napredka, za uresničevanje socialno napredne delovne države, v kateri bodo najširši ljudski sloji uživali vse pravice kulturnega razvoja in dostojnega življenja, je naše stališče neomajno: najboljši sinovi delavskega razreda so v potrditev svojega stališča stvalili v štrajkih in demonstracijah na kocko osebno svobodo in eksistenco, gnili v zaporih in koncentracijskih taboriščih.

Lahko bi še naprej nizali nadaljanje točke našega programa, ki ga bomo v celoti uresničili. Ta program nosi ljudski hudournik in vsakdo, ki se mu bo protivil, ga bo odneslo. Delavski razred kaže vsak dan svojo pripadnost osvobodeni domovini, tudi tedaj, ko je bilo stanje sila težko in ko so mnogi izgubili vero in nado, je šel na čelu ljudstva v borbo, v kateri je šlo za glava. Delavski razred ne bo odrekel te svoje avantgardne vloge tudi v teh volitvah: povedel bo ljudstvo, da bo izvolilo takšne svoje predstavnike, ki bodo s svojimi odločitvami cementirali pridobitve ljudske borbe. Te pridobitve so zabeležene na zastavah Ljudske fronte samo z nekaj besedami:

DEMOKRATIČNA FEDERATIVNA REPUBLIKA — TITOVA NOVA JUGOSLAVIJA!

(Iz »Radca«)

Na sestanku Administrativnega komiteta Mednarodne konference strokovnih organizacij se bo razpravljalo vprašanje strokovnega gibanja v Trstu in Slovenskem Primorju

Po tržaških dogodkih meseca junija t. l., ko so zavezniške vojaške oblasti zasedle Delavski dom v Trstu in preprečile svobodno delo strokovnih organizacij, je Okrožni odbor Enotnih strokovnih zvez v Trstu poslal protestno pismo angleškim, ameriškim, francoskim in našim strokovnim organizacijam.

Tovariš Salaj Djuro, predsednik JSRN Jugoslavije, se je kot član Administrativnega komiteta Mednarodne konference strokovnih organizacij priključil temu protestu in dne 5. julija poslal pismo z obrazložitvijo Administrativnemu komitetu (oba akta sta bila objavljena v »Radcu« št. 23). Na to pismo je zdej prispel tovarišu Salaju odgovor iz Pariza, odposlan 17. avgusta:

»Dragi tovariš, potujemo prejem Vašega memoranduma, ki ste ga poslali Administrativnemu komitetu Mednarodne konference strokovnih organizacij dne 5. julija v vprašanju situacije strokovnega gibanja v Trstu in v Slovenskem Primorju.

Bodoči sestanek Administrativnega komiteta Mednarodne konference bo 19. septembra v Parizu. Bodite pripravljeni, da bo to vprašanje z moje strani postavljen na dnevni red. Sprejmite, tovariš, prepričanje o mojem bratskem spoštovanju.

Sekretar Administrativnega komiteta Medn. konference strok. organizacij: Luis Seyane«

Kaj dolguješ stotisočem padlih borcev?

Dolguješ jim najmanj to, da nadaljuješ njihovo borbo do končne zmage. Te svoje dolžnosti ne moreš izvršiti, če nisi temeljito pre-tudiral novih demokratičnih zakonov, ki so plod težke štiriletnje borbe jugoslovanskih narodov!

(Nadaljevanje s prve strani.)

da pri nas ni svobode združevanja itd.

Zakaj igra opozicija tako dvolično vlogo? Zato, ker se boji, da bo imela zelo malo uspehov pri ljudstvu in bi se na ta način razkrinkala pred našo in svetovno javnostjo. Neki gospodje iz opozicije se bavijo z mislijo ali ne bi bilo bolje pod kakršnim koli izgovorom ne iti na volitve in izzvati na ta način kakšno koli posredovanje nekih zaveznikov velosti v korist opozicije, oziroma bolj rečeno, reakcije. Take ljudi slepijo določeni do-

godki v nekaterih sosednjih deželah in to jih zelo draži. Pozabljajo eno stvar, ki igra važno in še kako važno vlogo, in ta je: Jugoslavija je neodvisna država, ki je to svoje neodvisnost izvajala kot enakopravna zaveznica na strani združenih narodov in je plačala to svojo svobodo in neodvisnost s potoki krvi in sto tisoč žrtev. Razen tega so izvajali to svobodo in neodvisnost tisti, proti katerim se bori opozicija. Kje je bila v tem času opozicija in kaj je v času teh bojev delala, naši narodi zelo dobro vedo. Da ne bomo dovolili vmešavanja v naše notranje zadeve, pa mora biti vsakemu jasno. Znali smo se boje-

vati in rešiti državo pred pogubo in anali bomo tudi sami rešiti svoja notranja vprašanja tudi sedaj in v času mira.

Državljenjani in državljanki! Iz prej navedenega je razvidno, kdo tvori Ljudsko fronto in kaj je napravila doslej. Razvidno je tudi, koga predstavlja opozicija in kaj hoče. Zaradi tega ni treba posebej naglašati, kje je mesto vsakega resničnega demokrata in rodoljuba. Ljudska fronta mora zavarovati krvavo pridobljeno bratstvo in enotnost. Ljudska fronta mora zavarovati vse pridobitve narodno osvobodilnega boja. Ljudska fronta mora zavarovati

mirno izgradnjo naše države in demokracije pravice našim narodom. Od teh nalog in njihovih izvršitev nas ne sme nobena sila odvrtiti. Ne smo dovoliti nikomur v notranjosti, da nam to onemogoči, ne dopustiti tistim od zunaj, da se mešajo v naše notranje zadeve v korist protijudskih elementov, v korist tistih, ki nimajo nobene usposobljenosti govoriti v imenu naše nove Jugoslavije.

Če bi se našli v Ljudski fronti omahljivci, ki bi se dali pregovoriti ali prestrašiti in ki bi šli po poti, po kateri gre tudi opozicija, po poti, katere noče ogromna večina našega ljudstva, potem bodo delili usodo

opozicije, ker sem globoko prepričan, da bo pri teh volitvah zmagala zrela zavest naših narodov, kakor je zmagala tudi v velikem osvobodilnem boju. Naši cilji so jasni in so razumljivi vsakemu poštenemu državljanu te države. Nikdar nismo v tudi sedaj ne obljubljamo narodom hribov in dolin. Vedno opozarjamo na težave, ki so pred nami. Govorimo o tem, kar moremo doseči z velikimi napori in vztrajnostjo, ker verujemo v ustvarjalno moč naših ljudskih množic, ker smo se o tem prepričali v času štiriletnega nadčloveškega boja, v katerem so naši narodi pokazali ne samo čudeže junaštva in vztrajnosti,

temveč tudi ustvarjalne sposobnosti, ko so organizirali svojo oblast in gospodarstvo pod najtežjimi pogoji.

Ko sem prej govoril, da je treba pristopiti k pripravam za volitve z največjo resnostjo, sem mislil pri tem tudi to, da se morajo spoštovati zakoni o volitvah najstrožje spoštovati. Vsaka prekršitev teh zakonov s strani organov oblasti bi nam prinesla samo škodo in niti malo koristi. Nam ni treba uporabljati raznih sredstev, ki so bila značilna za tako zvane demokracije pred vojno, ker smo gotovi zmage ljudstva, ki ve, kaj hoče.

Zadnji teden pred kongresom Enotnih strokovnih zvez za Slovenijo

Hito se približujejo dnevi kongresa Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenec. Člani podružnic se nanj že dolgo pripravljajo.

Na kongresu bo Glavni odbor Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenec Slovenije polagal račune o svojem štiri-mesečnem delu, ki ga je napravil z ustanavljanjem podružnic, organizacijo krajevnih strokovnih odborov, krajevnih strokovno zveznih svetov, organizacijo prosvetnih društev itd. Glavni odbor Enotnih strokovnih zvez je v štirimesečni dobi organiziral 20 zvez, ki delujejo in se še izpopolnjujejo z novimi podružnicami. Istočasno je tudi v teku organizacija gospodarskih pomočnic, poljedelskih delavcev in ostalih strok.

Kongres Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenec mora biti tudi prelomnica dela in mišljenja tistih naših delavcev in funkcionarjev, ki še vedno gledajo na strokovne organizacije s starimi očmi in jih smatrajo le kot orodje v boju za gospodarsko izboljšanje. Kongres mora pokazati silo delavskega razreda, soustvarjalca naše nove države.

Delegati iz naših podružnic morajo biti pripravljeni na kongres. Kajti kongres bo posvetil dovolj pažnje in se pečal z vseni perečimi vprašanji, ki zadevajo naše strokovne organizacije.

Na kongresu bo več referatov, n. pr. referat o političnih in gospodarskih nalogah enotnih strokovnih organizacij, ki bo obravnaval naše delo in naloge v bodočnosti, o gospodarskem položaju delavcev in nameščenec, v kakih razmerah živijo naše podružnice, o mezdni politiki. Pri tem bo marsikateri delegat prišel do popolne jasnosti, od česa pravzaprav zavisi blagostanje našega delavca, da ne zavisi predvsem od višine plače, temveč predvsem od višine proizvodnje, množine produktov itd.

Referat bo tudi o delavsko-nameščenjskih socialnih vprašanjih. Primerjalo se bo stanje naših delavcev in stari Jugoslavijski s sedanjim. Razpravljali bomo o kulturno prosvetnem delu v okviru enotnih strokovnih zvez; ugotovili bomo, koliko je na tem polju dosežaj narejenega, kako in kje treba zagrabit, da bodo naši delavci in delavke dvignili svojo kulturno raven.

Tudi vprašanju telesne vzgoje bo treba posvetiti vso pozornost. Dalje bomo sledili o pravih Glavnega odbora Enotnih strokovnih zvez in Krajevnih strokovno-zveznih svetov. Sledile bodo volitve novega Glavnega odbora Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenec za Slovenijo in sicer plenuma, izvršnega odbora in finančnega nadzorstva.

Ker se nahajamo v dobi pred volitvami v ustavodajno skupščino in ker se že sedaj po naših obratih, rudnikih in tovarnah vrše razna strokovno-politična zborovanja, na katerih se naše delavstvo jasno izraža za republikansko obliko vladavine, bo tudi kongres kot najvišji forum Enotnih strokovnih zvez za Slovenijo manifestiral svojo in zahteve delavskega razreda. Saj ta kongres se bo razlikoval od starih kongresov v bivši Jugoslaviji po delu in mišljenju tako, kot se razlikuje stara in nova država. Na kongresu v prejšnji dobi so pomilovalno zli agentje, ki so imeli legitimacijo države v svojem žepu, češ kaj boste vi, ki pripadate brezskernemu razredu.

Delegati in podružnice naj se dobro pripravijo na kongres, da bodo temeljito seznanjeni z delom v svojih podružnicah. Delegat mora predvsem vedeti, kdaj je podružnica ustanovljena, kako je rasto njeno članstvo, koliko je organiziranih delavcev, koliko je še delavcev izven organizacije, iz kakšnih razlogov so še izven organizacije, koliko je bilo seštevov, koliko je bilo izvršenega na udarniškem polju, koliko je podružnica storila za tekmovanje, koliko se je zvišala produkcija, v koliko se člani podružnic zanimajo in se udeležujejo politično, kako se zanimajo za kulturno-prosvetno delo, koliko so podružnice naredile za vzgojo novih funkcionarjev, v koliko se delavci z ljubeznijo odklanjajo svoje strokovne podružnice, v koliko in kaj delajo kot člani Osvobodilne fronte, v koliko so podružnični odbori izvrševali sklepe sej in seštevov, kakšen odnos imajo s kmečkim prebivalstvom v svojem kraju.

Torej, naši delegati, ki bodo prišli na kongres, naj tako poznajo svoje podružnice, svoje članstvo in vsa vprašanja, ki so v zvezi s podružnico in proizvodnjo, da bodo lahko nastopali v diskusiji pri referatih in da bodo prinesli domov s kongresa v svoje podružnice našo novo vsebino, kakšno mora imeti vsak funkcionar strokovnih organizacij, če hoče, da bo podružnica uspevala in procvetala v gospodarstvu, političnem in kulturnem pogledu. Naj se naši delegati, ki bodo prišli na kongres, ustavijo pri tem članku ter pomislijo, kaj imajo še storiti v teh dneh pred kongresom.

Matvez Hace

Pravilo, da ni kadrov

Kadar kje ni kaj v redu, kadar delo v strokovni organizaciji ne poteka tako, kot bi moralo, tedaj povsod in vedno čuješ isto tarnanje: ni kadrov.

To opravičevanje neaktivnosti strokovne organizacije je samo deloma utemeljeno. Če kadrov ni, jih je pač treba najti, treba jih je vzgojiti in dvigati.

Te dni pa, ko se izvaja zakon o demobilizaciji, prihaja v naše vrste lepa vrsta starih, preizkušenih borcev. Ti stari partizani imajo med mnogimi zlasti to odliko, da ne poznajo zapreke niti pri najtežavnejšem problemu Partizanu je bila naložena naloga in izvršil jo je vedno — kljub navidez ne-premostljivim zaprekam. Ravno ta lastnost je pri nekaterih funkcionarjih naših strokovnih organizacij vse pre-malo splošna. Končno pa si je lastnost trdovratnega in zagriženega premagovanja najrazličnejših zaprek možno pridobiti samo v tako težavni borbi, kot je bila naša štiriletna osvobodilna vojna. Z drugo besedo bi lahko to ne-precenljivo partizansko lastnost označili z več besedami: železna volja, brezmejna predanost, vzgledna disciplina in brezprimerna požrtvovalnost. To je zaklad, ki si ga je večina starih borcev nabrala v teku osvobodilne borbe.

Ljudi s takšnimi zakladi bo vsak dan več na razpolago. Izvaja se zakon o demobilizaciji. Srečal sem že več tovarišev, ki so bili odpuščeni iz vojske in sem jih vprašal: »No, kam pa sedaj?« — Ta in oni pa mi je odgovorili, da še ne ve, kam bo šel. Srečal sem iz vojske odpuščenega tovariša, ki je bil pred štirimi leti prvovrsten mojster, ki je pustil družino, otroke, delavnico in orodje ter odšel v partizane. Tu se je dvigal, postal politkomisar, skratka, danes je človek z najširšim obzorjem — poleg svojega strokovnega znanja. Ko sem tega tovariša vprašal, kam sedaj, mi je razočarano odgovoril: »Odsel sem kot mojster — sedaj pa mi ponujajo mesto pomočnika.« Dejansko bi bil tovariš poklican in sposoben vodstva največjega obrata, ker je strokovno in politično sposoben.

Takšnih primerov bi se dalo še naštet. Kaj kažejo ti nezasišeni primeri? Kažejo prvič, da kadri so, samo iskati jih je treba. Drugič kažejo ti pri-

meri, da se je tu in tam na škodo ob-čih koristi razvilo »komolčarstvo«, se pravi, da se funkcionarji naših organizacij in ustanov v nekaterih primerih krčevito otepljejo »novih« ljudi, ki bi po svojih sposobnostih, po svojem značaju in po svoji prekaljenosti v borbi utegnili zasedati njihova mesta. Proti takšnim ozkim in zgolj osebnim perspektivam nekaterih funkcionarjev naših organizacij se moramo z vso silo boriti. Takšne ozke in karieristične funkcionarje moramo čim prej izločiti jih moramo čim prej razkrinkati!

Povsem jasno je, da se v naši slavni vojski nahaja najboljši kader. Zato se bomo samo razveselili, če dobimo starega preizkušenega borca iz vojske in če bomo mogli nanj prenesti del političnih in organizacijskih nalog naših organizacij. Jasno je seveda, da moramo demobiliziranemu borcu predvsem nuditi kruh in ekistenco, da mu bo tako omogočeno nadaljnje politično delo, da mu bo omogočeno vse v borbi pridobljene kvalitete staviti v občo službo. Po sebi pa je umevno tudi, da bodo stari, preizkušeni borci v naših organizacijah svoje dragocene izkušnje prenesli na ostale manj prekaljene funkcionarje.

Najbolj pogost izgovor karieristov — kadar se ljubosumno otepljejo »novih« ljudi — je: »Naše delo je tako komplicirano, tovariš pa je bil res morda dober borec, ni pa sposoben za administrativne posle.« Redko pa takšen prigovor drži, kajti v vseh letih osvobodilne borbe na Slovenskem nisem srečal nepismenega partizana. Zavedati se moramo, da so danes vse bolj potrebni politično zgrajeni in prekaljeni funkcionarji, kot pa brezhbitni administratorji!

S tem v zvezi je krvavo potrebno najrazličnejšim karieristom, ki so se v početnem pomanjkanju vrinili na vodilna mesta v naših organizacijah, izbiti njihovo zmotno mišljenje: že sedim! Brezpozojno mora in bo obveljalo načelo: v katerikoli naših strokovnih organizacij se bo pokazalo, da ta ali oni funkcionar ne odgovarja po svoji politični zgrajenosti, povsod je treba takšnega tovariša zamenjati z boljšim. In sedaj, ko vojska odpušča stare, prekaljene borce, za predan in preizkušen kader ne bo več takšne zadrege.

S. Š.

Začnimo se pravočasno boriti proti draginji

Beograd je bil osvobojen osem mesecev prej kot mi. Zato se tamkaj pojavljajo vsi problemi prej kot pri nas in zato so nam tamkajšnje izkušnje sila dragocene. Naravnost neodpušljivo bi bilo, če se ne bi naše organizacije in oblasti okoristile s skušnjami prej osvobojenih krajev.

Danes prinašamo po »Radu« (št. 33 z dne 8. t. m.) članek, ki se nanaša na borbo proti draginji; ta se je v Beogradu zato tako razpasla, ker ji splošno niso posvetili dovolj pažnje; zdaj pa je morala oblast podvesti najbolj energične ukrepe proti špekulantom, črnoborizancem in navijalcem cen.

Ker se tudi pri nas — morda v še večjem merilu kot v Beogradu pred osmimi meseci — stopnjuje pojava pretranih cen in ker tudi nam grozi draginja, pravočasno opozarjamo vse naše organizacije, da je treba obsega sodelovanja pri pobijanju rastoče draginje.

Špekulanti, navijalci cen in črnoborizanci so postali tako predrzni, da so prešli že vsako mero. Več ko dozorelo je, da so naše oblasti pričele izvajati energične ukrepe proti novim fašistom. Izvršni narodni odbor za Beograd je te dni izdal odlok o maksimiranih cenah za sadje, povrtnino, mleko in mlečne izdelke. To, kar je napravil izvršni odbor za Beograd, to morajo napraviti povsod v državi.

Ukrepe, ki jih v pobijanju draginje podvzemajo oblasti, morajo podpreti vse naše organizacije, mora podpreti vse delovno ljudstvo. Ljudska oblast jemlje v zaščito s temi ukrepi ljudstvo, ljudstvo pa mora dati svoji ljudski oblasti vso podporo. Tedaj bo uspeh zaimčen.

Delavski razred in njegove strokovne organizacije morajo prednjačiti v tej akciji. Kajti visoke cene predvsem prizadevajo prav delavce. Objektivno obstojajo prav vsi pogoji, da bi bilo delavstvo v tej akciji proti draginji najbolj zavedno in najbolj disciplinirano. Pri delavcih namreč obstoji povsem pravilno gledanje na te probleme; oni govorijo: »Mezde niso majhne, samo cene so visoke«, ali: »Saj nima pomena, če se ne potegujemo za najvišje mezde samo zato, da ne bi dvigali cen, ko pa to delajo špekulanti z

bajnimi prebitki njihovih profitov.« Delavstvo je pripravljeno v obči blagor pritegniti jermene, ni pa pripravljeno pritegovati jermena zato, da bi si redili na ta račun trebuhe špekulanti in oderuhi. Namesto godrnjanja in tarnanja pa moramo napovedati najostrejši boj draginji in kar je glavno, vsi moramo sodelovati.

Delavci po pravici zahtevajo, da se viški v proizvodnji uporabijo za obnovo našega skupnega narodnega gospodarstva, ne pa v osebne namene posameznikov. Na jasnem si moramo biti v tej akciji, da bi bilo greh, če bi bili mehkega srca do krvosvov.

Čas je, da naše zadruge pokažejo svojo življenjsko sposobnost in upravičenost. Strokovne organizacije, zadruge, oblast in ostale organizacije morajo delati roko v roki, druga drugi pomagati.

Ne bomo zamočali tudi naših lastnih napak, kot jih je n. pr. napravil izvršni odbor v Beogradu. Prepričani smo namreč, da bi borba proti draginji bolj uspela, če bi za to akcijo prej ljudstvo pripravili in mobilizirali. Mi bi morali — ne pa špekulanti! — oditi med kmete in jim pojasnjevati smisel in pomen borbe proti draginji.

Treba bi bilo stopnjema zniževati cene, ne vsem predmetom naenkrat in ne v tolikšni meri, še bolje pa bi bilo storiti že prej, ko se cene šele rasle. Ta netaktna poteza lahko našim sovražnikom mnogo koristi. Najprej bi morali založiti zadruge in mestne trgovine z robo. Končno pa bi bilo treba mobilizirati vsa prevozna sredstva za dobavo robe v mesto. Če smo že zagrabili za problem, ne smemo popuščati.

Nasprotno: še naprej moramo iti. Špekulante moramo onemogočiti z najbolj drastičnimi merami. Nam vsem v brk se prevažajo cele trume črnoborizancev iz Beograda v Novi Sad, Zagreb, Ljubljano in druga mesta. Vse mogoče vrste blaga kupujejo tamkaj in prodajajo doma z več ko 200, 300 in več odstotki dobička. Na ta način se dvigajo cene v vsej državi. V zadnjem času počenjaajo vse to špekulanti javno; s tem odkrito zasmehujejo našo ljudsko oblast. Vsem tem bomo pokazali zobe, ker je to takšna sodrga, ki respektira samo takšne ukrepe, kakršne sama uporablja.

Delavski razred, bori se energično proti draginji! Energično zahtevaj drakonske kazni za one, ki hočejo izžeti iz naše bode milijone. Tudi tu je prilika, kjer se naj očituje disciplina in moč delavskih strokovnih organizacij!

Zaposlitev invalidov

Vse krajevne strokovne odbore in podružnice naprošamo, da nam čimprej sporoče, koliko je v njihovem področju (v tovarnah, zavodih, podjetjih itd.) zaposlenih funkcionarjev, ki so zdravi in zmogni vršiti tudi tako drugo delo.

Ker se vračajo iz vojske nešteti tovariši, invalidi je naša dolžnost, da jim oskrbimo odgovarjajočo zaposlitev. Zato so nam omenjeni podatki nujno potrebni.

Kogar se tiče:

Med neplačujočimi naročniki smo opazili razmeroma precej naslovnikov, o katerih si ne moremo misliti, da bi jih ne zanimala socialna in kulturna vprašanja delavcev in nameščenec (podjetja, ustanove, okrajni in krajevni odbori OF, vojske ednice itd.). Kjer ne gre drugače, osnujte zbirke za tiskovni sklad »Delavske enotnosti«, glasila ESZDNS in na ta način poravnajte dolžna naročnino!

Kdor do 15. t. m. ni nakazal naročnine, mu bomo list ustavili. Izjemoma bomo list pošiljali samo onim neplačujočim naročnikom, ki bodo z dopisnicami prosili za nadaljnje prejemanje lista in ki bodo javili, kdaj nameravajo poravnati naročnino.

Delavski razred je ponosen, da si povsem iz lastnih sredstev vzdržuje svoje liste. Zavednost pripadnosti delavskemu razredu pa narekuje vsakemu delavcu in nameščencu, da svojem listu dopiše, ga temeljito prečita in da ga tudi redno plačuje. S tem boste svojem glasilu pripomogli do izboljšave v obsegu, pestrosti, kvaliteti in do ev. pogostejšega izhajanja.

Uredništvo in uprava.

Samouprava Osrednjega zavoda za socialno zavarovanje v Zagrebu

V ponedeljek, 10. t. m. so se sestali v Zagrebu člani začasne samouprave Osrednjega zavoda za socialno zavarovanje, da izvolijo predsednika in ostale člane predsedstva ter prično z rednim poslovanjem.

Že januarja letos so delegati svobodnih strokovnih organizacij delavcev in nameščenec na konferenci v Beogradu zahtevali, da se združijo v eno institucijo vse ustanove za zavarovanje in da se v novi ustanovi izvede načelo samouprave. Tej upravičeni zahtevi predstavnikov delavstva je AVNOJ ugodil. Dne 4. maja t. l. je bil izdan Zakon o izvajanju socialnega zavarovanja v območju demokratične federativne Jugoslavije, ki vsebuje določbe o unifikaciji zavarovanja ter postavlja kot edinega zavarovatelja za območje cele države Osrednji zavod za socialno zavarovanje v Zagrebu.

Doslej je bil s pripravi za ustanovitev Osrednjega zavoda poverjen poseben delegat Zveznega ministrstva za socialno politiko v Beogradu. Med tem časom pa so bile pozvane strokovne organizacije delavcev in nameščenec ter tudi delodajalske skupine, da imenujejo svoje zastopnike v samoupravo najvišje instance socialnega zavarovanja.

V začasno samoupravo Osrednjega zavoda je bilo na predlog interesov imenovanih 15 članov, od katerih pripada 8 članov skupini delojemalcev, 7 članov pa skupini delodajalcev iz državnega in privatnega sektorja gospodarstva. Člani samouprave zastopajo vse federalne ednice naše Zvezne vlade na podlagi števila zavarovanih članov. Da so v samoupravi Osred-

njega zavoda zastopani tudi delodajalci, je razumljivo, kajti politično vodstvo države ni nikdar odklanjalo sodelovanja onih delodajalskih krogov, ki so v dobi okupacije podpirali osvobodilno borbo osiroma se proti njej niso vedli sovražno.

Ogromne so naloge, ki čakajo začasno samoupravo Osrednjega zavoda za socialno zavarovanje. Izvesti bo morala na novo vso organizacijo zavarovanja, ker so okupatorske oblasti tudi na tem polju zapustile popoln kaos. Zveznemu ministru bo morala tudi od svoje strani postaviti predloge za izenačenje zakonitih določil v vseh panogah zavarovanja. Skrbeti bo morala, da bodo zavarovanci in njih svojci, ki so trpeli v osvobodilni borbi in pod terorjem okupatorja ter domačih izdajalcev mogli na čim hitrejši in čim boljši način dobiti zdravniško pomoč, zdravila ter dajatve, katere jim daje zakon. Delo bo naporno in odgovornost velika.

Socialno zavarovanje v naši svobodni domovini se bo uspešno razvijalo le tedaj, ko bo delavstvo v celoti sodelovalo. In to ne le v samoupravah zavarovanja, temveč tudi potom svojih strokovnih organizacij, delavskih zaupnikov, zdravstvenih aktivov itd. Na tako sodelovanje so naše strokovne organizacije že pristale.

V težkih poveljih časih ni cilj socialnega zavarovanja samo humanega pomena, ampak mora biti vsestranska in neumnorna borba za povečanje delovne sposobnosti delavca in nameščenca, da izpolnimo potrebe, katere nam nalaga razrušena domovina.

Iz svetovnega strokovnega gibanja

Določeni so bolgarski zastopniki za svetovno konferenco v Parizu

Na poziv Izvršnega komiteta svetovne konference strokovnih organizacij, bodo tudi bolgarske strokovne organizacije prisostvovala svetovni konferenci.

Centralni komitet federacije bolgarskih strokovnih organizacij je že določil zastopnike za svetovno konferenco v Parizu. V delegaciji so: Rajko Damjanov, Todor Prahov, Rajna Sarova, Aleksander Milonov, Mihail Popov in drugi.

Osrednji odbor bolgarskih strokovnih organizacij je zasedal

Pred kratkim je bilo v Sofiji plenarno zasedanje osrednjega odbora združenih strokovnih organizacij, katerega se je udeležilo okrog 200 zastopnikov. Po poročilu v zvezi z odgoditvijo volitev je plenum sprejel deklaracijo, da združene delavske strokovne organizacije neomajno podpirajo vlado Domovinske fronte in njeno politiko, ki je za ljudstvo koristna in ki je zagotovila vsemu bolgarskemu ljudstvu široke pravice in svobodo. Vlada Domovinske fronte je zaimenila svobodno organizacijo demokratičnih strokovnih organizacij, popolno svobodo delavcem in uradnikom, jim zaimenila možnost za vzdrževanje zvez s strokovnimi organizacijami drugih demokratičnih držav.

Osrednje vodstvo strokovne organizacije poljedelcev je sklenilo, da bo novi ljudski vladi pod predsedstvom Kimona Georgijeva dalo vso podporo in je prepričano, da lahko samo ta vlada izvede bilanje volitve v zakonodajno skupščino.

Prijateljstvo sovjetskih in ameriških strokovnih organizacij — trdna opora bodočega miru

Vodja zastopnikov sovjetskih strokovnih organizacij, ki so obiskali Združene države, tov. Kuzmcev, je podal poročilo moskovskim strokovnim organizacijam. Na sestanku so soglasno odobrvali delavnost zastopnikov in prepričanje, da bo oja zveza med organizacijami obeh dežel doprinesla k nadaljnji okrepljeni prijateljstvu med delavci Sovjetske zveze in Amerike. Borbeno enotnost delovnega ljudstva Sovjetske zveze in Združenih držav ter Britanije je imela velikanski pomen v boju proti največjemu sovražniku človeštva. V resoluciji, ki je bila sprejeta, je navedeno: »Strokovne organizacije izražajo vero, da bo prijateljstvo med sovjetskimi in ameriški strokovnimi organizacijami pomagalo pri vzpostavitvi in ohranitvi močnega in trajnega miru. Prepričani smo, da bodo vse strokovne organizacije vseh demokratičnih dežel postavile krepke temelje za združitev močne svetovne federacije vseh enotnih delavskih strokovnih organizacij.«

Na sestanku je bil z navdušenjem sprejet predlog, da se pošlje pozdravna brzojavka generalizmu Stalinu.

Plenarno zasedanje osrednje komisije strokovnih organizacij Poljske v Varšavi

Na zasedanju osrednje komisije strokovnih organizacij Poljske v Varšavi, so podarili, da je bila doba, ki je pretekla od prvega sestanka osrednje komisije — to je od novembra 1944 — doba obnove strokovnih organizacij. Pod vodstvom osrednje komisije so se strokovne organizacije razvile v množično organizacijo, ki združuje okrog

en milijon ročnih in umskih delavcev. Resolucija naglašja, da si j gibanje strokovnih organizacij v Poljski izbralo pravo pot s tem, da je podpiralo politiko poljskega odbora narodne osvoboditve, kakor zdaj podpira začasno vlado narodne enotnosti, ki povsem ustreza koristim delovnega ljudstva demokratične Poljske. Na zasedanju so tudi sklenili, da bodo apelirali na vlado, naj izda ukrepe o obdavljenju delojemalcev za določene vsote za socialno zavarovanje, da se ustanovijo posebni fond za oskrbo delovnega ljudstva, da se uredi preskrba otrok, da se v tovarnah ustanovijo otroški domovi in otroški vrtci. Preskrbeti je treba pogonskega goriva in olja.

Obenem je zasedanje opozorilo člane strokovnih organizacij, naj povečajo proizvodnjo ter poudarilo, da to prispeva k izboljšanju življenjskih pogojev delovnega ljudstva in obnovi dežele. Zasedanje je obso-dilo reakcionarne elemente in dobičkarje ter sklenilo, da bodo člani od vlade zahtevale, naj ustanovi posebno komisijo za zatiranje zlorab dobičkarjev, pri kateri bodo sodelovali zastopniki strokovnih organizacij in političnih strank; ustanovijo naj se tudi posebna ljudska sodišča.

Kongres strokovnih organizacij državnih uslužbencev Rumunije in strokovne zveze novinarjev, književnikov in umetnikov

Iz Bukarešte se je vrnila delegacija, ki jo je poslal Glavni odbor enotnih strokovnih organizacij delavcev in nameščenec Jugoslavije. Delegacija je v Bukarešti prisostvovala kongresu strokovnih organizacij državnih uslužbencev Rumunije in strokovne zveze novinarjev, pisateljev in umetnikov. Oba kongresa sta se vršila v trenutku, ko poskuša reakcija ovirati sedanje rumunsko vlado pri izvrševanju postavljenih nalog. Kongresa sta obso-dila delovanje Manjusa in Bracianja, ki hoče obnoviti stanje pred marcem tega leta, ko je policija streljala na delavce zato, ker so zahtevali demokratične svobode. Istočasno se je manifestirala trdna odločnost, porogati vladi Petra Groze pri izvajanju postavljenih nalog, sodelovati pri demokraciji dežele in čiščenju državnega in gospodarskega aparata od profašističnih elementov, korupcije i špekulacije.

Kongresa sta tudi dala veliko priznanje Sovjetski zvezi in njegovi zmagovalni armadi. Na obeh kongresih so vzklili demokratični Jugoslavijski in maršal Titu. Ves rumunski tisk je pisal o udeležbi naše delegacije na kongresih. Oba kongresa sta sklenila, da se članita v Generalno federacijo dela Rumunije, ki ima danes nad 16 strokovnih zvez. S tem je bilo še bolj utrjeno strokovno gibanje v Rumuniji in napravljen je velik doprinos za krepitev demokratičnih sil dežele.

Resolucija Generalne federacije dela Francije

Konfederalni nacionalni komitet Generalne konfederacije dela je sprejel občo politično resolucijo, ki jo je predložil generalni tajnik. V tej resoluciji je rečeno, da si bo Generalna federacija dela prizadevala, da zagotovi uspeh demokracije na volitvah. Podpirala bo kandidate, ki bodo delali za zmago demokracije z zbiranjem vseh republikanskih sil proti reakciji, ki bodo branili načela narodne usmeritve in popolno odgovornost vlade pred narodnim predstavništvom in ki si bodo prizadevali, da postane program narodne fronte tuči vladin program.

Ne znaš uporabljati svojega orožja proti ostankom fašizma?

Trenutno mora poleg ostalih demokratičnih zakonov, sprejetih na III. zasedanju začasne narodne skupščine, vsak svobodoljubni državljani hitro in dobro proučiti Zakon o volilnih imenikih in Zakon o ustavodajni skupščini. Organizirajte poučna predavanja in diskusije!

Z volitvami v ustavodajno skupščino, ki bodo 11. novembra, bo zlasti delavski razred dokončno zacementiral pridobitve krvave štiriletna osvobodilne vojne!

Čuvanje naše narodne enotnosti, je podkrepitev dokončnega uresničenja našega nacionalnega programa

Ljubljana je manifestirala težnje in zahteve vsega slovenskega naroda

Velika množica Ljubljančanov je prisostvovala žalni svečanosti v spomin bazoviških žrtev in obenem manifestirala za priključitev Istre, Trsta in Primorske k Titovi Jugoslaviji

Mogočna ljudska manifestacija, ki se je vršila 8. septembra v Ljubljani, je imela dvojen pomen. Bila je to spominna svečanost, posvečena prvim žrtvam fašizma in obenem obletnica kapitulacije Italije. Zgornje so se množice iz vseh delov naše domovine, da dajo duška svojim nacionalnim čustvom in izraza globoko upravičenim življenjskim zahtevam. Zborovanje in sprejeto sta potrdila enotnost vseh prebivalcev Istre, Slovenskega Primorja in vse Slovenije.

Z gorbom na čelu so korakali sprejeli po mestnih ulicah in se strčili na Kongresnem trgu v mogočno silo. Delavci in nametanci, združeni v enotnih strokovnih organizacijah, mladina in pionirji, žene v narodnih nošah, kmetje — vsi so z navdušenim vzdikanjem in petjem napolnili Kongresni trg. Navdušenje je prikipelo do višica, ko je množica zagledala silki Trsta in Gorice, ki sta bili postavljeni pod balkonom univerze.

»Trst in Gorica sta naša!«
»Dol reakcije!«
»Hočemo republiko!«
Pesem je odmevala vsepovsod. Svobodoljubni Slovenci so zaklicali vsemu svetu »Bazoviča je temelj svobode primorskega ljudstva!«. »Z dokončno svoboda mora biti poplačana vsa kri, ki so jo prelili naši padli junaki!«

Manifestacijsko zborovanje je otvoril tov. Kraigher, ki je med drugim poudaril, da hoče na tem zborovanju vse slovensko ljudstvo javno izraziti svoje zahteve, da se Slovensko Primorje priključi demokratični, federativni Jugoslaviji.

Svečan je bil trenutek, ko je po odigrani žalostinki, posvečeni bazoviškim žrtvam, odmevalo po vsem Kongresnem trgu »Slava, slava, slava!«.

Po odigrani žalostinki je govoril podpredsednik Narodne vlade Slovenije tov. Marjan Breclj. Med drugim je omenil tudi pravice, ki jih imamo do Trsta in Slovenskega Primorja; »Skupaj z rešeno idejo narodne enotnosti, ki jo je postavil slovenski narod kot osnovno svojo Osvobodilni fronti in ki je prinesla zmago vojsk in političnim zasnovam našega na-

cionalnega programa, je bila in ostala velična Osvobodilna fronta prav v tem, da je znala združiti vse pozitivne in svetle tradicije naše zgodovine v borbo za osvoboditev svoje domovine. V utrditev naše politične moči, v izpolnitev našega velikega narodnostnega programa. Kakor je znala Osvobodilna fronta združiti vse pozitivne sile v našem narodu in kakor je znala spoštovati vsa izročila resnično ljudskih, demokratičnih in naprednih tokov iz naše preteklosti, tako je upravičeno obračunala z vsi tisto našo tradicijo, ki je narodne sile drobila, ki je zavajala ljudstvo v vprašanjih našega narodnega obstoja na stranpota, ki je za ceno sebičnih koristi protiljudske in protisocialne politike izdajala življenjske koristi širokih ljudskih množic vsega naroda. Bazoviške žrtve so neizpodbiten dokaz življenjske sile našega naroda, neuklonljive volje in odpora proti krivičnemu tujcu, krlik po elementarni pravici vsakega živega bitja na svetu — krlik po svobodi!«

Govor tov. Breclja je bil neoporekoma prekinjen z viharimi vzdiki in odobravanjem: »Primorska je naša!« »Kar je našega, ne damo!« »Sovjetska zveza je z nami!«

V imenu IV. armade je generalmajor Levčič počastil spomin padlih bazoviških žrtev.

Nepopisni so bili prizori navdušenja in odobravanja, ko je predsednik Izvršnega odbora mestnega Narodnega odbora tov. Albreht prečital resolucijo in pozdravil brzojav maršala Titu.

In kdor je videl to manifestacijo, ta zbor slovenskega delovnega ljudstva in silah vzdike nepregledne množice maršala Titu in Primorski, ta je prepričan o veliki ljubezni našega ljudstva do svojega ljubljanskega voditelja in do svoje domovine, ta je prepričan, da so zahteve, ki jih postavlja slovenski narod, popolnoma upravičene.

Prve žrtve v Bazovici in premnoge žrtve, ki jih je dalo naše ljudstvo v tej osvobodilni borbi, so upravičen dokaz, da morata Trst in Primorje pripadati demokratični federativni Jugoslaviji.

Kolikor bolj bo prepričljiva zmaga Ljudske fronte pri volitvah v konstituantno, toliko bolj bo hkrati prepričljiva zmaga delavskega razreda!

Teden za ljudsko kulturo v Celju

Pripravljeni odbor tedna za ljudsko kulturo v Celju je pripravil za dni od 9. do 16. t. m. sila pester program, katerega izvajanje zajema izredno veliko število sodelujočih in ki odlikuje množično kulturno prosvetno delavnost celjskega okrožja in to komaj tri mesece po osvoboditvi mesta, ki je včasih veljalo za eno najtrdnjših nemških utrditev.

V nedeljo 9. t. m. je pričel teden ljudske kulture v Celju z otvoritvijo likovne, fotografske in tiskovne razstave. Likovna razstava prikazuje umetniška dela šestnajstih mladih slikarjev, talentov, ki so povečini vznikli med osvobodilno borbo. Fotografska razstava daje gledalcu zanimivo sliko partizanskega življenja, dočim bogata tiskovna razstava (vse tri so v Celjskem domu) prikazuje plodovitost, z ogromnimi žrtvami povezano podzemeljsko-bunkarsko delo pionirjev ilegalnega tiska in ciklostilnega razmnoževanja med osvobodilno borbo. Žal, da je v nekem pogledu skupna hiba fotografstavi, še bolj pa razstavi tiska: premalo imata obe materiala iz tamkajšnjega območja. Na razstavi tiska nismo opazili skoro nobenega izvoda štajerskega ilegalnega tiska (»Nova beseda«, »Štajerski kurir«, »Partizanski toli list«, »Novi čas« in še kopico drugih tiskanih reči). To bo moralo okrožje zbrati v kompletne zbirke za prihodnjo sliko razstavo.

V nedeljo dopoldne je izzvenel sijajni mladinski pevski festival v mogočno pesem svobode. Nastopalo je 11 mladinskih pevskih zborov, po večini iz industrijskih središč

celjskega okrožja. Posebno se je odlikoval po tehnično dognanem, občutno podanem in vsebinsko izbranem programu, ki ga je podal in na festivalu in zvečer na samostojni prireditvi — reviji — trboveljski mladinski pevski zbor. Revija, kakršno je izvajal trboveljski mladinski pevski zbor, je posreden poskus in primer sodobne ljudske umetnosti, se pravi posredovanja poslušalcem onega, kar ljudstvo dejansko doživlja v svojih dušah: prikazana je in izboru pesmi, poudarjena z melodijo — vsa naša osvobodilna borba, po vzoru sijajne kantate Radovana Gobca. Sam pevski zbor je odlično vodil tov. Kržišnik, orkester tov. Skrinar, osnutke, sestavo in režijo revije pa je vodil tov. Korošec.

Mnenja smo, da bi bilo tudi za Ljubljano in druga mesta lepo doživeti, če bi trboveljski mladinski pevski zbor (138 pionirjev) povabili na gostovanje.

Stanovanjske komisije

Vsem krajevnim strokovnim odborom in podružnicam naših industrijskih centrov naročamo, da svojem stanovanjskemu referentu imenujejo dodatno še dva člana, da bo tako postavljena komisija lažje vodila točen pregled o stanovanjskih potrebah in nedostatkih. Obvestite nas o izvedbi navedene naloge ter svojim širinajstvenim poročilom tajništvo priložite tudi poročilo o stanovanjskih problemih kraja. Priložite predloge, kako jih izboljšati, da bomo imeli potrebno gradivo za nadaljnje tozadevne korake.

Glavni odbor ESZDN

Zakaj ustanavljamo dnevna zavetišča?

Dnevna zavetišča ustanavljamo, da spravimo v sklad materinstvo in delo, da podpremo boj za emancipacijo žene, za osvoboditev žen od zastarelega domačega gospodinjstva in da damo otrokom racionalno in smotno vzgojo in izobrazbo, da vsestransko podpremo razvoj njegovih duševnih in telesnih sposobnosti.

Nasprotniki našega novega življenja skušajo metati v svet dvoje nam sovražnih krilatic: da trgamo ženo od svetega domačega ognjišča in da »ropamo« otroke.

Ker bi utegnil marsikdo, ki ni poučen, nasesti takim sovražnim govoricam, bo dobro, da se porazgovorimo o tem, kako so vsa zadnja stoletja živele žene iz ljudstva. Ali te žene res niso delale, ali so res imele možnost delati samo pri »domačem ognjišču«? Kmečke žene so od nekdaj delale na polju, naj gre potem za kmetico ali poljsko delavko. Naša kmetica je morala vedno puščati otroke brez nadzorstva doma, kadar je odšla na polje. Zlasti velja to za poljsko delavko in za viničarko. Prav isto je doživljala naša žena, ki je bila zaposlena po tovarnah, manjših obratih in ustanovah; vsaka žena, ki je čez dan delala, je bledela občutljiva nujnost, da mora prepustiti svojega otroka ulici. Za otroka staršev, ki so delali čez dan, je bila ulica najbolj pogosto vzgajališče.

Industrializacija prinaša s seboj nov način dela, dviga produktivnost dela in ruši neproduktivne ali zaostale panoge udejstvovanja. Industrializacija zahteva množičnega organiziranega dela v tovarnah in vsa zadnja stoletja, odkar se na pozornici človeške zgodovine uveljavlja stroj, je bila žena vključena samo po sebi umevno tudi v delo pri strojih. Nikoli ni nihče razmišljal o tem, ali je to ženi v prid ali ne. Milijoni žena so delali in razvijali gospodarstva je tak, da bodo delali. Od družbe je odvisno, kako bo podprla ženo pri njenem delu, kako bo spravila v sklad delo in materinstvo. Prav zato postavljamo zahtevo, da pomagamo ženi vsestransko, da jo podpremo pri vzgoji in vzreji otrok zlasti v tistem času, ko je sama na poslu. Vse žene,

ki so zaposlene čez dan, bodo znale ceniti ustanove, ki bodo čuvale nad njihovimi otroki v delovnem času in ki jim bodo dajale s strokovnimi močmi nadzorstvo in vzgojo. Nikomur ni namen, da bi sili matere, naj dajo otroke v zavetišča, če same ne čutijo potrebe po tem in jih raje prepuščajo cesti!

Postavljamo zahtevo po ustanavljanju dečnih jasl pri vseh obratih, kjer delajo žene. Zdravje in pravilni razvoj otroka sta odvisna od tega, da mati otroka doji. Vsaka mati, ki se zaveda odgovornosti do otroka, mora otroka dojit. Dolžnost družbe je, da ji to omogoči. Zato morajo biti pri vseh ustanovah, kjer delajo žene, jasli, ki bodo omogočile ženam, da bodo dojele svoje otroke. Žene morajo dobiti dovoljenje za odhod od dela za čas dojenja. Ta čas se jim mora šteti v delovni čas.

Dnevna zavetišča bodo sprejemala otroke od tretjega do sedmega leta in šolske otroke. Ta zavetišča naj bodo na takem kraju, da so dostopna otrokom, ki že lahko sami prihajajo tja. Predšolski otroci bodo našli v dnevnem zavetišču vzgojiteljice, dobili bodo tam celodnevno oskrbo. Za šolske otroke bodo urejeni v dnevnih zavetiščih prostori, kjer bodo lahko pisali naloge in se učili ter dobili pri učenju pomoč. Tudi za razvedrilo teh otrok bo moralo poskrbeti dnevno zavetišče v njih prostem času. V zavetišču bodo otroci poleg splošne oskrbe dobivali tudi zdravniško oskrbo. Tako bo v zavetišču poskrbljeno za njihovo telesno in duševno zdravje.

Vsako naše zavetišče bo vzdrževalo najtesnejše stike z Zvezo mladine Slovenije, obenem pa bo na množičnih sestankih iskalo stika z vsemi ženami svoje okolice. Vsak naš zavod bo imel kuratorji, nekaj skrbstveni svet, v katerem bodo zastopane vse množične organizacije. Tako bo imel naš zavod množično pomoč pa tudi množično kontrolo. Ustanavljali bomo in ustanavljamo zavode povsod tam, kjer jih narekuje potreba. Žal so zaenkrat potrebe večje, kot jim moremo zadostiti. Milena Mohoričeva.

Kmečki praznik v Bohinju

O Malem šmarnu priženo pastirji živino s planin. To je običaj v vsem gorenjskem kotu, pod Kamniškimi planinami in prav povsod na Slovenskem, kjer pošilja živino, govedo, konje, prašiče in drobnico spomladi na sončne pašnike v planine. Povsod je to velik dogodek, ki ga praznuje domačin na svoj način, a najslovesnejše se ta dogodek praznuje v Bohinjskem kotu, kjer ta praznik ne predstavlja samo veselja nad vrnitvijo živine, debele in zdrave, domov, temveč je splošen praznik dela, praznik vseh slojev prebivalstva, kmetov, pastirjev, obrtnikov. Morda že stoletja je ta praznik dogodek, ki razgiba življenje Bohinjcev v poznem poletju. Vendar »Kmečki praznik« v svobodi, v pravi svobodi po štiriletni krvavi vojni in okupaciji fašizma je prireditelj, ki mogoče nima para in primera v življenju slovenskega kmeta.

Bohinj do grč. Doma so v planinah, skalnatih gorah in trdo življenje in delo, večna borba z naravo in skalami jim je

V nedeljo 9. septembra zjutraj so se pričele zgrinjati množice v Bohinju. Prispele so Ljubljančani s posebnimi in rednimi vlaki, Gorenjci in celo štajerci. S Primorskega je prišlo okoli 600 Tolmincev s posebnim vlakom. Že v zgodnjih dopoldanskih urah je bilo v Bohinju zbranih najmanj 8000 ljudi, ki so nestrno pričakovali pričetka svečanosti.

Iz Bohinjske Bistrice pa do jezera se je razvil na pravih kmečkih vozovih dolg sprevod, ki je predstavljal najzanimivejše prizore iz bohinjskega kmečkega, pastirskega in obrtniškega življenja. Videli smo kmečko ohcet, izdelovanje sira, kuhanje oglja, sejalce, kosce, pastirje s kozami in kravami, tkalce s statvami in predice s kolovratki. Za temi vozovi so se peljali in šli gostje v veselem razpoloženju, da je vsa dolina od Bistrice pa tja do jezera odmevala od vesela vriskanja, petja in vzdikanja naši novi svobodi.

Pri otvoritvi »Kmečkega praznika« je bil prisoten minister za kmetijstvo Janez

dalja onega duha odpornosti in upornosti, ki jih je vodil v življenju pred vojno, ki je prišel še bolj do izraza v narodno osvobodilni borbi, ko se bohinjski partizani ni boril samo za blagostanje in napredek, temveč je dajal svojo kri za obstanek in življenje vsega svojega naroda. Bohinjci so v sredi najhujšega boja vedeli, za kaj se bore in da bo kmalu prišel čas, ko bodo njihove žrtve rodile sad, ko jim bo življenje tako, kakor so si ga želeli. Bohinjski kot je postal trdnjava v boju proti okupatorju. V boju so sodelovali vsi, prav vsi. Fantje, partizani tam gori v hribih, pa žene in otroci v dolini. Bojevali so boj, ki je rodil svobodo. Na prostoru, kjer se je ljudstvo danes razgledalo na svojem kmečkem prazniku, so letos spomladi divjale borbe, ko so naši gorenjski partizani reševali imetje naroda pred fašističnim okupatorjem. Preprečili so vdor Nemcev v gornjo Bohinjsko dolino in s tem očuvali vasi pred požigom in uničenjem.

V vojnih letih ni bilo v Bohinju praznika. Bilo je delo in bila je borba. Letos pa so hoteli Bohinjci imeti zopet svoj praznik, ki naj bo proslava osvoboditve, proslava povezanosti dela vseh slojev bohinjskega prebivalstva, ki so vsi dali svoje žrtve in napore v boju za svobodo v demokratični federativni Jugoslaviji delovnega ljudstva. Ta praznik letos je bil simbol sožitja ne samo vseh Slovencev tostran Triglava, temveč tudi simbol bratstva Gorenjcev z brati na Primorskem, od katerih jih je toliko let ločilo zaprto okno predora pod črno prstjo.

Hribar, ki je prevzel pokroviteljstvo nad prireditvijo, dalje minister za trgovino in preskrbo dr. Lado Vavpetič, podpredsednik AVNOJA dr. Jože Ruz ter člani okrožnega odbora za ljubljansko okrožje.

Program se je pričel s himno »Hej Slovani...«, ki jo je pelo domače pevsko društvo in z njim vsa zbrana množica. Otvorilni govor je imel tov. Zen Franc-Lovro, partizan-domačin, ki je v imenu Bohinjcev pozdravil udeležence in sodelujoče, nato pa v izčrpnem orisu podal potek bojev okoli Bohinjskega kota in opisal sodelovanje gorenjskega ljudstva v narodno osvobodilni borbi. »Bohinjci smo grčasti,« je dejal tov. Lovro, »preprosti ljudje in ne znamo pokazati, kar čutimo. S krvjo pa smo dokazali, zakaj smo se borili.«

Nato je spregovoril minister za kmetijstvo tov. Hribar, ki je govoril o naši borbi za svobodo, ki je povezala vse sloje našega delovnega ljudstva v celoto, ki jo bomo znali ohraniti, kakor bomo znali ohraniti tudi vse ostale pridobitve narodno osvobodilnega boja.

V nadaljevanju programa so domačini zapeli nekaj pesmi, zaplesali nekaj narodnih plesov, mladina II. delovne brigade je recitirala pesmi in prikazala nekatere prizore in simbolične slike. Popoldne se je razvila prva narodna zabava, ki je trajala pozno v noč, ko so se posetniki z vozovi, avtomobili, vlaki in peš vračali domov, zopet bogatejši za doživetje, ki jim ga more dati le svoboda.

Arrigler Vojko

Zaključek traktorskega tečaja na Krškem polju

V avgustu je bil zaključen v Veliki pri Krškem tečaj za traktoriste, ki ga je priredilo Ministrstvo za kmetijstvo. Tečaj, ki smo o njem že poročali, je trajal 4 tedne in ga je dovršilo 84 gojenec (med temi 7 gojenk). Od teh je prejel pri zaključnih izpitih 59 absolventov oceno »sposoben za traktorista«, 25 pa oceno »sposoben za pomočnika«. Ves čas je vladalo med tečajniki vneto navdušenje za pouk in vsakdo se je potrudil, da bi se čim popolneje izučil v delu s traktorjem in se točno spoznal s funkcijo vseh njegovih sestavnih delov. To je bilo tečajnikom omogočeno pri teoretičnem in praktičnem pouku in so temu namenili služile silke in razstavljeni deli traktorja, ki so bili tečajnikom ves čas razloženi na ogled. Pod vodstvom instruktorjev pa so se udeleženci vadili najprej manevriranja s traktorjem, nato pa so z njim orali strnišče njive ter želi pšenico in oves.

Razen tega so bili gojenci tečaja deležni tudi pouka o najvažnejših in osnovnih vprašanjih obdelovanja zemlje v vzorno in motorno silo, o lastnostih zemlje in o strojih, ki jih rabimo za pogon s traktorjem. Tudi to znanje je absolventom tečaja nujno potrebno, ker bodo mnogi izmed njih delali kot traktoristi na državnih posevstvih ter zlasti v okrilju strojnih postaj in zadrug.

Ob zaključku tečaja je bila tečajnikom z nagovorom še enkrat poudarjena velika korist, ki jo bo od tega tečaja imelo naše kmetijstvo, predvsem v onih krajih, ki so bili od dogodkov zadnjih let najbolj prizadeti, zlasti Krško polje. V teh krajih bo le na ta način mogoče že letos pravočasno obdelati polje za jesensko setev. S traktorji bomo mogli zemljo pravočasno, redno in globoko obdelovati in s tem bo storjen ogromen korak k napredku in racionalizaciji naše kmetijske proizvodnje. S smotnim in globokim obdelovanjem zemlje bomo dvignili višino pridelkov in kar je posebno veliko vredno, dosegli bomo tudi stalnost pridelkov, ker bomo izboljšali zemljo ter poglobili njeno zadostno plast in zmanjšali s tem škodo, ki jo dela suša kakor tudi preobila teča.

Absolventi tečaja bodo delovali kot traktoristi, dodeljeni državnim posevstvom in strojnimi postajam oz. zadrugam ali pa bodo dodeljeni delavnicam, ki se bodo osnovala po okrožjih.

Z uspešno zaključitvijo prvega traktorskega tečaja je storjen začetek k mehanizaciji obdelovanja naše kmetijske zemlje in s tem k pravi racionalizaciji kmetijstva. Z mehanizacijo kmetijstva bomo tudi olajšali kmetu njegovo naporno delo, zmanjšali prekomerno dolg delavnik, polepšali s tem kmetu življenje, obenem pa mu zagotovili, da bo mogel svoja poljska dela pravočasno in bolje izvršiti. Kmečko delo bo manj naporno in odbojajoče, življenje na deželi pa bo le še pridobilo na lepoti in privlačnosti.

Inž. Marolt.

Tabor spet služi svojem namenu

Kdor je pred vojno zahajal na Tabor, se bo spomnil lepo urejenih in čistih telovadnih prostorov v domu, ki je bil namenjen vzgoji mladine na telesnovzgojnem polju. Pod okupacijo je tudi Tabor doživel svoje težke čase, naj so Mussolinijeva četa pokazale višek svoje kulture takrat, ko so z majhnimi vozovi in konji prevažali slamo in druge podobne stvari po veliki dvorani na Taboru in pokvarili do takrat lepo vzdrževana parketna tla.

V zadnjem času so prirejali na Taboru mitinge in zabave, ki so tudi puščale za seboj slabe sledove. Temu je zdaj konec. Ker je Fizikturni odbor Slovenije prevzel varstvo nad vsemi bivšimi telovadnimi domovi in športnimi napravami, med katere spada tudi Tabor, je s tem dobil dom pravega gospodarja.

Fizikturni odbor Slovenije je Tabor oddal F. D. Svobodi, ki sedaj skrbi za to, da bo res služil svojemu pravemu namenu.

F. D. Svoboda vabi mladino, kateri v prvi vrsti je dom namenjen, zlasti pa biveše telovadke in telovadce, ki so bili nekoč tako ponosni na svoj Tabor, da ga spet napolnijo in dajo s tem zgled mladim.

Tedenski urnik telovadbe na Taboru je sledeč:

Za ženske vsak torek in petek: od pol 7. do pol 8. mladince od 13. leta, od pol 8. do pol 9. ure nad 13 let stare.

Za moške vsak ponedeljek in četrtek: od pol 7. do pol 8. mladinci od 13. leta, od pol 8. do pol 9. ure nad 13 let stari.

Primorsko ljudstvo proti fašizmu, ki se še vedno nahajajo na svobodi

Primorskemu ljudstvu so še vedno v spominu fašistični pretepači, ki so po Primorskem napadali in pretepali zavedno ljudstvo. Čudijo se, kako je mogoče, da se taki zločinski tipi še vedno svobodno sprehajajo, medtem ko toliko borev za svobodo trpi v ječah. Iste fašistične bande še danes terorizirajo ljudi in jim grozijo z bombami. V Brdih so minuli teden s kamenjem razbili kmetom opeke na strehah in jih napadli zato, ker so pomagali partizanom. Te plačane bande streljajo s težkimi strojnimi in grozijo zavednemu ljudstvu, ki izraža željo za priključitev Primorske k Titovi Jugoslaviji. Fašisti si izmišljajo najverjetnejše klevete na račun zavednih Slovencev, ščuvalo oblasti in ljudi naj požigajo njihove domove. Zaradi tega le moralo mnogo rodoljubov bežati v hribe in čez Sočo, mnogo se jih pa skriva po hišah in okoli.

Na primorske brate toliko blagodejnejše vpliva dejstvo, da naše ljudstvo čuti z njimi in jim ob vsaki priliki pokaže dokaze razumevanja. Najboljši dokaz zato je bil festival na Jesenicah, ki jim bo ostal vedno v spominu, saj so trdno prepričani, da zahteve, ki so jih glasno izrekli, bodo tudi izpolnjene in jih rešila trpljenja.

Otroci, ki so bili v počitniški koloniji v Kranjski gori in Martulju, kjer so bili gostje Ministrstva narodnega zdravstva, so se zdravi in okrepjeni vrnili domov. Z velikim navdušenjem so pripovedovali o priščnosti, katere so bili deležni in o lepota Gorenjske.

Berite in širite „DELAVSKE ENOTNOST“!

Bliza se zima — nimaš občutka, da bi tudi ti lahko kaj storil za preskrbo nepreskrbljenih otrok, sirot borcev za svobodo, ki jo tudi ti uživaš?

V predkongresnem tekmovanju...

Uspehi skupnega dela in naše dobre volje

Mariborska kolodvorska pošta je bila v pretekli vojni precej prizadeta. Poslovni prostori na kolodvoru so bili porušeni, carinska pošta naravnost zbrisana s tal, pravno poslopje močno poškodovano in deloma porušeno. Zaslini prostori v mariborskem gradu ne ustrezajo svojemu namenu. Okupator je izgnan, domovina osvobodjena, promet je bil spet vzpostavljen. Čakati, da bi pošta uprava postavila novo poslopje, oziroma naša nove prostore in jih preuredila za pošto, ni imelo smisla. Odločili smo se. Čeprav nismo imeli denarja, ne odobrenega kredita, da ne govorimo o strokovnjakih, smo se lotili dela z verno, kakor so nas naučili s svojim zgledom poštenosti naši neumorni borci s Pohorja.

Najprej smo morali popraviti upravne prostore pošte ter s tem omogočiti prvo zaslinilo streho. Nekaj posvetov in zapele so lopate in krampi. Vse se je razgibalo: od mladega do starega, od delavca do upravnika se je vrglo na delo. Tudi tovaršice niso nikjer znošale in so se znašle pri vsakem delu. Vsi so se prilagodili svojemu delu, čeprav niso še nikoli opravljali. Delavci pri ruševinah, mizarji, tesarji, kroveci, slikarji, kleparji, električarji — vsi so častno izvrševali svojo nalogo.

Ruševine so izginjale, upravno poslopje je dobilo spet staro lice. Ker so zadnje eksplozije poslopje precej zrahljale, smo si postavili barako za tranzitni promet. Prejšnja je bila v obupnem stanju. Zdaj stoji nova ponosno na vrhu kolodvorske pošte in nihče ne more trditi, da je niso postavile strokovnjaške roke.

Celjski poštarji nočejo starih časov

Člani podružnice poštinskih nameštencev v Celju so na svojem širšem s anku so glasno sprejeli naslednjo resolucijo: »Izjavljamo enotnost, da odlikanjamo povratek starih razmer, ki ne morejo uresničiti želj resnično svobodnega razvoja in enakopravnosti. Jamstvo za resničen napredek, osebnost in svobodo prepričanja vidimo le v federativni, demokraciji republik Jugoslaviji, pod vodstvom preizkušene krmarja usode jugoslovanskih narodov maršala Tita.«

Uslužbenci državnih železnice v Ljubljani so sodelovali pri nedeljskem delu

Odsek železničarjev Sekcije za vzdrževanje prog si je zadal nalogo, da čimprej obnovi železniške delavnice v Zeleni jami, ki so bile porušene ob prilik eksplozije na ljubljanskem kolodvoru. Tovariši so že takoj po eksploziji pristopili k prostovoljnemu delu v prostem času in prekrili delavnice v prav kratki dobi. Da omogočijo nadaljnje delo zidarjem, tesarjem in instalaterjem so v nedeljo skupno pristopili k obnovitvenemu delu.

Dvigili in odstranili so ožgane deske iz poda, odstranili ožgan in zrahljan omet in odpravili uničen material. Zabili so jame in splavirali nasutja pod podi, podiri vmesne stene, razložili tirnice. Pri tem delu je 43 tovaršev naredilo 145 ur. V normalnih priklkih bi to delo trajalo najmanj 360 ur.

Pred nekaj časa so imeli nabiralno akcijo starega železa, v kateri je sodelovalo 50 tovaršev, ki so nabrali dve in pol tone drobnega železa.

Pri vseh tovarših je opaziti veliko razumevanje novih časov in potreb za obnovo porušene domovine.

Šolstvo v Trzinu

Ena največjih dobrin, ki nam jih je prinesla svoboda, so naše slovenske šole. Ne samo stari, tudi mladina se tega prav dobro zaveda, zato je tudi z veseljem in izrednim številom napolnila učilnice po osebooditvi, kjer so jih po štirih letih spet sprejemali slovenski učitelji s slovensko besedo.

Pred vojno so bile v Trzinu tri šole: meščanska, dekliška osnovna in deška osnovna šola. Imeli pa smo tudi trgovsko nadaljevalno šolo. Ko se je začela vojna, je bilo s prihodom okupatorja kar čez noč vse zatrl. Zavedni učitelji so bili izgnani, druge pa so nastavili po raznih uradih ali upokojili. Prišli so nemški učitelji ter pričeli s svojim raznarodovalnim delom. Sreča je bila v tem, da so nastavili za učitelje nekvalificirane ljudi, ki se jim to delo ni posebno obneslo. Mladina pa je sama po svojem naravnem nagonu in zavednosti čutila, da so to tuji in očitno pokazala, da jih ne mra.

Da bi Nemcem njihovo raznarodovalno delo uspelo, so temeljito uničili na vseh šolah učilnice in šolske knjižnice, vsa učila, ki so kakor koli spominjala na narodni značaj. Iz meščanske šole so napravili trdnjavo, iz dekliške šole so napravili dvorano, iz deške šole so napravili dvorano. Na šoli so postavili dva betonska bunkerja. Nekaj lepo šolsko poslopje so popolnoma uničili.

Toda mi smo šli preko tega. Danes je v Trzinu več pouka, kot ga je bilo kdaj koli prej. To je zasluga krajevnih oblasti in sodelovanja tukišnje učiteljske, predvsem tovaršijske šolnice, ki je že od vsega početka duša poučevanja. Mestni odbor OF je zaupal začasno uravnavateljske posle. Zbrala je učitelstvo, kolikor ga je bilo v kraju, z nemškimi učitelji — včasih jih je kar sama pripravila — očiščila šolsko poslopje, izvršila popisa otrok in izvedla nabiralno akcijo slovenskih knjiž. Med dni so osvooboditvi se je na osnovni šoli že pričel pouk. Prišli so učenci tudi iz meščanske šole, tako da je bilo prve dni vseh preko 800.

Čeprav se je šolsko leto zaključilo 15. julija, se pouk vrši skoraj v istem obsegu dalje tudi v poletnih učiteljskih dobro razumevanje duševnosti in prostovoljno vodi tečaje, da bodo učenci delali konec avgusta izpite čez razrede, ki so jih zamudili ali izgubili v nemških šolah. To so predvsem

Ne samo pri vas, tudi pri nas smo pridni!

Tudi mi delavci Kemniške tovarne v Mostah delamo na vseh poljih, da bi zgradimo čimprej in čim lepšo domovino, za katero so preminili toliko žrtvovali in pretrpeli. Udeležujemo se na političnem, gospodarskem in strokovnem polju, prirejamo vsak teden strokovne in politične sestanke, katere vodijo in predavajo na njih sami domači tovarši. Udeležujemo se tudi skupnih političnih sestankov z našimi sosednimi tovarši iz tovarni Hrovat in Saturnus ter raznih manifestacij. Prav tako smo prisostvovali pri vseh sprejemnih važnih osebnosti. Strokovna organizacija v tovarni je stoddotno izvedena. Organizacija deluje zelo živahno in nam daje vse ono, kar je za nas delavce najbolj potrebno. Pripravljamo se na volitve obratnih zaupnikov. Izvolili smo tudi dva ljudska tožila, katerih značajnost in nesebičnost pri delu kaže, da smo dobro izbrali.

Udeležili smo se zbiralne akcije starega železa, katerega smo nabrali in natovorili na vagon nad 10.000 kg v rekordnem času. Nekateri izmed nas so dobili pri tem delu posebno pohvalo.

Delavstvo je zaposleno pri popravilih obratnih naprav, pri tem je pokazalo iniciativno. Gradimo tudi nov tovarniški objekt v lastni režiji. Mnogi izmed delavcev so bili pri tem delu pohvaljeni in nagrajeni, ker so s svojo pridnostjo in bistroumnostjo pospešili in pocenili gradnjo. Seveda imamo tudi take delavce, ki imajo pri delu eno roko krajšo od druge, a takih je malo. Tudi ti bodo kmalu sprevrženi, da je delo častna naloga, ki jo nalaga sedanje stanje domovine in bodo bolj z veseljem poprijeli za delo. Popravljamo tudi tovarniški dimnik, ki je začel na vrhu razpadati. Za to delo sta se prostovoljno odločila tovarša Trebec Jakob in Sešek Franc, katerega zaslužila vso pohvalo in nagrado. Delo, ki ga v normalnih priklkih lahko izvrši le strokovnjak, sta brezhibno opravila delavca kovinarske stroke. Tov. Trebec je kotlar, tov. Sešek pa strojni mojster. Posebno tov. Trebec je pokazal kot prvi veliko spretnost pri tem delu.

Zato, tovarši, ju imejmo pred očmi, kajti vsako delo se da opraviti, če je dobra volja in pridne roke. A tudi na kulturnem polju nismo med zadnjimi. 8 septembrom se je pričel pouk

rušine. Med člane podružnice smo razpisali raznih brošur za din 4400.—, za tiskovni sklad »Delavske enotnosti« smo zbrali din 2600.—. Tudi pevsko društvo, ki je bilo pred kratkim ustanovljeno, se uspešno udeležuje pod izkušenim vodstvom tov. profesorja Avenaka. Mnogo delavcev je vključeno pri fizikalnih društvih.

Organizacija tovarniške podružnice je razpisala natečaj za osnutek tovarniškega prapora, ki se ga je udeležilo 9 tovaršev. Podružnični odbor se trudi, da bi vzgojil čim večje število tovaršev za nov kader strokovnih delavcev.

Najlepša in najbolj tovarška je bila za nas delavce nedelja 2. septembra, ko smo se odzvali klicu pomoči potrebnim strojam naših hrabrih partizanov. Delali smo na naši stavbi, ki jo obnavljamo. Tu ni bilo razlike med navadnim delavcem in inženjerjem. Vsi smo zgrabili za delo, zaslužek pa smo darovali v dobrodelne namene. Še celo pionirji iz Poljanske ceste so nam prišli pomagati.

Na sestanku podružnice dne 17. avgusta t. l. je bila enoglasno sprejeta resolucija, v kateri je izražena enotna želja delavstva in nameštencev tovarne po republikanski obliki države.

Miha Mehle

Prostovoljno delo papirničarjev v Radečah pri Zidanem mostu

Papirničarji v Radečah so sklenili na svojem občnem zboru da bodo delali eno nedeljo v mesecu za obnavljanje tovarne. Tako so naredili v juliju in avgustu 1312 delovnih ur. Delavstvo razume težave podjetja in se trudi na vse načine, da bi položaj kar najhitreje izboljšalo. Tudi tovaršice opravljajo največja dela z veseljem in vestno, ker se tudi one zavedajo, da s skupnimi močmi pomagajo graditi novo državo.

Strokovna organizacija je 98% izvedena. Skupno s tovarno »Petia« in »Izolit« se pripravljamo za ustanovitev knjižnice, ki bo verjetno že prihodnji mesec začela poslovati.

Mariborska livarna raste iz ruševin

V pretekli vojni sta bili od vseh obratov v Mariboru najbolj prizadeti tovarni »Kovina d. d.« v Tenzu in »Mariborska livarna« v Melju. V tovarni »Kovina« so nekateri objekti dobesedno izbrisani z zemlje, vendar delavci niso obupali in so takoj sami pričeli s čiščenjem ruševin in s popravilom preprobnih skladšč. Da se obvaruje dragoceni material, tudi v »Mariborski livarni« so delavci storili isto. Ker je za obnovo »Kovine« manjkalo materiala in delovnih moči, posebno zidarjev, se je prekinilo obnavljanje. Vse delavstvo »Kovine« je prešlo v »Mariborsko livarno«, ki so jo z združenimi močmi pričeli obnavljati, ker je manj poškodovana in ima dovolj prostora za vse preostale stroje in naprave »Kovine«.

Pospravili smo že vse ruševine in zgradili do strehe porušeni objekti hišavilne stikalnice. Popravili smo tudi skladšča in montiralne stroje in kar je glavno — pričeli že z rednim delom v livarni in strugarni. Hitrost dela je z vsakim dnem večja. Delavstvo je delalo prostovoljno čezurno delo ves čas, dokler niso bile ruševine očiščene. V delu sta se posebno izkazali tovaršici Galjger Tončka in Brunček Marika, ki sta pomagali zidarjem in nosili težko malto na visoko zidovje. Bil sta od vodstva tovarne nagrajeni.

Izvedli smo nabiralno akcijo za revne otroke. Delavstvo je delalo prostovoljno 2 uri nad dolženi delovni čas. Zaslužek je bil nakazan fondu za osrrotele otroke.

V mesecu avgustu je osrrotele »Mariborske livarne« in »Kovine« zbralo 140 ton starega železa, ki ga tovarna deloma sama rabi, deloma pa ga je odstopila drugim tovarnam.

Pri našem delu nas vodi zavest, da moramo vsi zgraditi za delo, da bomo čimprej obnovili domovino in začeli novo življenje.

Prosvetni delavci za prosvetitev vseh gladi naroda

Učiteljsko okrajja Dolnja Lendava je zborovalo 1. septembra v Domu Titove mladine v Dolnji Lendavi. Na zborovanju je okrajni šolski nadzornik podal pregled notranjih in zunanjih dogodkov.

Razjasnil je navzočim pomen volitev, pomen agrarne reforme in vloge reakcije s kraljem na delu. Na koncu svojega govora je poudaril še vlogo učitelstva med narodom in njegove naloge. Med drugim je dejal:

»Učitelj ne dela samo med štirimi stenami, njegovo glavno delo je med narodom, ki ga je treba politično vzgojiti, vzbuditi v njem ponos in zavednost. Krajevni odbor mora pomagati z nasveti, pokazati jim, česar ne znajo in jih naučiti samostojnega dela. V prvi vrsti pa mora pomagati mladini in mladinskimi organizacijam z nasveti in smernicami in tud s sodelovanjem pri organizaciji mitingov, nabiranih akcij, predavanj itd. Da bo zmoeval svoje delo pravilno in dobro izvrševati, se mora današnji učitelj tudi sam politično zgraditi.«

Tovariši šolski nadzornik je nato govoril še o potrebi in koristi roditeljskih svetov, ki naj pomagajo pri vzgoji otrok. Letos naj pomagajo opremiti šolo s potrebnimi stvarmi. Roditeljski sveti se bodo organizirali povsod, kjer se niso.

Na tem zborovanju smo ustanovili Krajevni strokovni odbor Zveze prosvetnih delavcev, ki bo skrbel za zvezo med posameznimi podružnicami v okraju.

Marolt Julij, učitelj.

Tovarna »Tekstilindus«

v Kranju obratuje

Takoj po organizaciji naše podružnice smo začeli stopnjavati naše delo. Delavci, ki so 99% organizirani delajo vestno in z veseljem. Sedaj obratuje že 140 tkalških stojev, upamo pa, da bo začela v kratkem vsa naša tkalnica obratovati. Odločili smo se, da bomo delali tedensko po dve uri za socialne namene. Tudi za spomenik zmage v Murki Soboti smo nabrali 935 dinarjev.

Želja in namen nas vseh je, dvigati in spet dvigati proizvodnjo.

Ratoj Jože

Delavci tržiške predilnice za onemogle tovarše

Na zadnjem mitingu, ki smo ga imeli v tovarniški dvorani, smo nabrali čez 11 tisoč dinarjev za naše stare in onemogle tovarše. Da se ta denar pravilno razdeli, je vodstvo naše organizacije sklicalo sestanke, kjer smo določili enkratno podporo štiridesetim bivšim delavcem naše tovarne.

Da bi bili naši tovarši, ki so pri delu onemogli ali kako drugače niso več sposobni za delo, še naprej preskrbljeni, so delavci sklenili, da bodo odslej delali vsak mesec eno nedeljo in ves zaslužek tega dela dali za podporo. S tem velikodušnim dejanjem so naši delavci dokazali, da povsem razumejo težave in potrebe ljudi, ki so pustili v tovarni skoraj vse svoje življenjske moči ter s strahom zrl na jesen svojega življenja.

A. Kržišnik.

»Jugobruna« dela za obnovo

Marsikomu so bile znane razmere v »Jugobruni« pred vojno in v času okupacije. Vendar bi danes radi napisali, kakor mnogi drugi, kako dela »Jugobruna« v obnovi.

Tekstilna tovarna »Jugobruna« je ena največjih v državi. Obsega predilnico, tkalnico, tiskarno in vse zraven spadajoče obrate. Tovarna ima tudi električno centralo.

Po osvoboditvi smo vsi z veseljem prišli za delo, da bi čimprej dvignili proizvodnjo. Vemo, da je treba v najkrajšem času oskrbeti z obliko mnoge, ki so v tej vojni izgubili vse.

Ko smo pričeli z delom, je bilo v tovarni zaposlenih 358 delavcev in nameštencev, danes pa nas dela že 700. Vsak dan se vračajo naši stari delavci iz vojske in internacije in po dolgem času z veseljem primejo za delo.

Pod spretnim vodstvom tovarniške delegata ministrstva za industrijo dr. Nagyja in tehničnega vodje tovarniške inž. Pipuša smo pripravili vse, da se je proizvodnja povečala. Imeli smo v zalog še nekaj lesne voine in umetne svile, tako da smo lahko obratovali nemoteno vse do zdaj, ko so prispele prve pošiljke bombaža.

V predilnici smo že pričeli s predelavo tega bombaža. Na nekaterih krožnih strojih smo dosegli predvojno višino proizvodnje. V tkalnici smo izdelali od meseca maja do konca avgusta lepo količino blaga, ki se v tiskarni barva, tiska in lika.

Tudi v zbiranju starega materiala ne zaostajamo za drugimi. Zbrali smo 5 vagonov železa, 1 vagon papirja, 10 bal vrečevine, 1000 kg stekla, 80 bal vate, 14 bal papirnatih cevki in 9 zabojev starega pisarniškega papirja.

Kulturno življenje je povsem drugačno kakor nekaj. V teku so priprave za velik miting, katerega se bo udeležili tudi ministri tovaršev Leskošek. Naša mladina pridno dela tudi v mladinski organizaciji, žene pa v AFŽ. Skoraj vse delavstvo in nameštstvo je organizirano v strokovni organizaciji.

Vemo, da nas čakajo še težke naloge, a se z veseljem podajamo na delo. Vemo, da delamo za svojo državo ter v dobro nas vseh. Danes smo si vsi tovarši v bratstvu, enotnosti in svobodi.

Sanjale smo o svobodni delavski organizaciji...

Podružnica v celjski tovarni »Hidoc« je priredila uspeh miting. Na tem mitingu je predsednica v svojem govoru podala jasno sliko uspešnega dela podružnice:

»Ko danes otvarjamo v naši tovarni lastno knjižnico in delavsko kuhinjo, je to za nas velik praznik, iz katerega se jasno kažejo sadovi svobodnega udeleževanja. Nič več ni gestapovcev, ki bi nam to zabranili in preprečevali. Naša tovarna ni več peča, kamor smo hodile na tlako za nemške osvobodilce. Če v tistih temnih dneh smo sanjale, kako si bomo v svobodi uredile življenje, kako bomo vzgajale mladino in se vsestransko izobraževale. Govorile smo o mitingih in izletih, ki jih bomo prireale, govorile smo o dnehi, ko bo naše delo radost in ne več tlaka. Takrat smo sanjale in najbolj hrepenele po svobodni delavski organizaciji...«

Prvič v zgodovini obstoja naše tovarne nam je odprta pot k boljšemu in naprednemu življenju. Delavci ni več zapostavljen, njegovo delo je upoštevano, prav tako so upoštevanje tudi njegove želje. Kar smo si nekoč želele in kar smo si v teh dneh postavile za svojo nalogo, se nam je izpolnilo. Tako imamo zdaj lepo kuhinjo, kjer dobivamo vsak dan enkrat toplo hrano. Imamo tudi lastno knjižnico in klavir za glasbeno izobražbo. V našrto imamo tudi postavitev tolovalnega odseka, da bo lahko tudi naša mladina tekmovala z drugimi podružnicami.

Danes smo se zbrale tu po lastni volji, nihče nas ni prisilil priti. Danes nas niso priznali sem gostovanci in zaklenili za nami vrata, da bi poslušale njihove suhoparne in nesmiselne govore. Danes nam nihče ne prepoveduje govoriti našega materinega jezika, ne peti naših lepih domačih pesmi. Za vse to smo hvaležne našim hrabrim borcem, našim padlim in umorjenim, ki so dali za to svobodo svoja življenja. Zato je naša dolžnost, da dokončamo njihovo delo — da dvignemo k moči in obnovi našo mlado državo.

Učenci vajeniške šole sami obnavljajo svojo šolo

16 letni Senčar Janko

Vajeniška šola tovarne letal na Tez-nem je bila od bomb tako močno poškodovana, da je bilo nadaljnje obra-tovanje v njej nemogoče. Tako so se znašli vajenci, sami krepki, mladi

fantje iz Maribora in okolice, pred tež-kim vprašanjem, kje nadaljevati svoje šolanje v kovinarski stroki.

Ker zanje ni bilo nikjer prostora, so se mlade iznajdljive roke z ljubeznijo lotile odstranjevanja ruševin svoje šole z namenom, da si postavijo z last-nimi silami nov učni dom. Z združe-nimi močmi so od srede julija do dan-es očistili ruševin skoro ves ogromni prostor, zbrali veliko množino uporab-ne opeke, železa in lesa ter popravili, kar se je dalo popraviti. Uspeh tega dela je pripisati veliki vnemi in prid-nosti vseh, vendar sta se najbolj iz-kazala 17 letna tovariša Povše Vik-tor in Dobnik Jožef, oba iz Brez-ja pri Mariboru. Oba tovariša sta s svojo marljivostjo in pridnostjo izpod-bujala ostale; delala sta vedno preko določenega delovnega časa.

Se na tovariša Senčarja Janka ne smemo pozabiti. Kljub svojim 16 letom je na lastno pobudo sam popravil in mestoma tudi na novo montiral vo-dovodne naprave, ki so bile od bomb popolnoma razdejane.

Tako si naši mladi tovariši sami gra-dijo šolo, iz katere bodo prišli, oboro-ženi s strokovnim znanjem, koristni člani človeške družbe.

Vida

Mladi junaki Vajeniške šole v Mariboru

Delavnost finančnih uslu-bencev podružnice II. Ljubljana

Naše članstvo je navdušeno sprejelo predlog o prostovoljnem nedeljskem delu in se mu polnoštevilno odzvalo. Šli smo na Rašico, ki je prva občutila vso težo oku-patorjevega nasilja. Napravili smo okoli 800 delovnih ur. Pri tem delu sta se po-sebno izkazala tovariša Jamnik Jože in Rakušček Vinko.

Udeležujemo se tudi na kulturno-pro-svetkani polju. Imamo pevski zbor, odsek za glasbo in svojo knjižnico. Svoje prire-ditve, razen žalne svečanosti za bazo-viški žrtvami, se nismo imeli, pač pa se pri-pravljamo na skupen miting vseh podruž-nic ministrstva za finance. Naš stenoas je pester in zanimiv in tekmuje s stenoasom podružnice III.

Naši člani so se obvezali, da bodo me-sečno oskrbovali dva otroka. V ta namen smo zbrali še čez 2400 dinarjev. Pet naših bolehnih članov pa smo poslali na zdrav-ljenje in oddih na Jezerško.

Na enem naših sestankov smo izglaso-vali resolucijo o priključitvi Trsta, Gorice in ostale Primorske k Titovi Jugoslaviji in o republikanski ureditvi države.

Resolucija se glasi:

»Nameščeni finančnega ministrstva, čla-ni podružnice št. II, zbrani na svojem se-stanku, sprejemajo naslednjo resolucijo:

20letna borba primorskega ljudstva, ki se je zaključila z oboroženo 4letno borbo vseh jugoslovanskih narodov proti fašizmu, v kateri so sodelovale tudi vse napredne slovenske in italijanske množice vsega Pri-morja, smatramo kot zadosten dokaz in vo-ljo primorskega prebivalstva, da hočejo ži-veti v skupni federativni Titovi Jugosla-viji.

Trst pripada zemljepisno in gospodarsko svojemu naravnemu zaledju, to je federal-ni Sloveniji. Za to pripadnost so se izrekli tudi trgovski in industrijski krogi Trsta, zavedajoč se, da je le v sklopu z matično

Slovenijo v Jugoslaviji zagotovljen Trstu gospodarski razmah in procvit.

V dneh, ko se bo odločala usoda Trsta, stojimo odločno na strani našega ljudstva in naprednih italijanskih množic in bomo storili vse, da se ureditvi naše in njihove težnje: Trst mora pripadati Titovi Jugos-laviji!«

V prepričanju, da je delo edino merilo vsakega poedince, poudarjamo potrebo po delu, po prostovoljnem in načrtnem delu, ker samo tako bomo uspešno obnovili po-rušeno demovino.

K. M.

Poštni uslužbenci

»Poštni uslužbenci na področju mesta Ljubljane izjavljamo, da nam more edino naša sedanja ljudska oblast ohraniti pri-dobitve, ki nam jih je skupno z ljudstvom priborila naša Narodno-osvobodilna voj-ska. Zato se kralj, ki je izdal svoje na-rede in jih zapustil v najbolj kritičnih tre-nutkih, ne sme nikoli več vrniti. Narodni Jugoslavije so si morali sami priboriti sve-bodo, trpeti zanj in preliti veliko krvi, medtem ko se je kralj in ostala reakcija umaknila na varno in skušala ovirati nji-hovo osvobodilno gibanje. Kralj ne samo, da se je pasivno zadržal v naši osvobodilni borbi, temveč je šel še celo tako daleč, da je z vso avtoriteto podpiral izdajalca Mi-hajlovića in druge Hitlerjeve pomagale. Zahtevamo, da izglasuje naša ustavodajna skupščina republikansko obliko države, ker so jugoslovanski narodi prepričani, da bodo samo v republiki zavarovane vse nji-hove koristi. Hkrati izrekamo soglasno ne-omajno zvestobo tovarišu Titu, ki je po svojih dejanjih in vzorih dal vso garan-cijo za srečno bodočnost naših narodov.

Obsojamo delo naše reakcije v Trstu. Zahtevamo, da se naša Primorska s Trstom, Beneško Slovenijo in Istra pri-ključijo Titovi Jugoslaviji.

Zbirajte za tiskovni sklad!

Telesna vzgoja v ZSSR

je stvar najširših ljudskih množic

(Ob obisku sovjetskih fizikulturikov v Ljubljani)

Te dni so po obisku Beograda prispeli z letalom v Ljubljano zastopniki sovjetskih fizikulturikov. Predstavniki naše narodne vlade in zastopniki naših telesnovzgojnih organizacij so dragim gostom priredili pri-srčen sprejem in se potrudili, da bi njihovo bivanje v Sloveniji bilo čim prijetnejše. Za-skopstvo sovjetskih fizikulturikov, ki ga vodi Ivan Ivanovič Nikiforov, je sestavljeno tako-le: Nikolaj Ozolin, svetovni prvak v skoku s palico z rezultatom 4,32 m; Nina Dumbad-ze, svetovna prvakinja v metanju diska, ki ima rezultat 49,83; Aleksander Pugačevski, prvak SSSR v teku na 800 m z rezultatom 1,53 minut in v teku na 1500 m z rezultatom 5,53 minut; Evgenija Šešenova, prvakinja v teku na 200 m s časom 25,2 sekundi; Mje-šlov, prvak v prsnem prostem plavanju in Ušakov, prvak v plavanju s časom za 200 m — 2,8 minut in za 400 m — 4,44 minut. V Ljubljani so sovjetski fizikulturiki nasto-pali v lahkoatletskem in plavalnem tekmo-vanju in dosegli prva mesta s sijajnimi re-zultati. Nato pa so pod vodstvom funkcionar-jev FOS-a obiskali Planico in Bled. Obisk sovjetskih fizikulturikov je bil nenaden, vendar pa je vsepovsod, kjer so se pojavili, posebno na tekmovalnih prostorih, prišlo do iskrenih izrazov bratstva med njimi in nami.

Vodja delegacije sovjetskih fizikulturikov tov. Ivan Ivanovič Nikiforov je pripovedo-val o telesni vzgoji v Sovjetski zvezi:

Sovjetska zveza posveča že od vsega po-četka fizikulturi vso pažnjo in ji daje v nje-nem nenehnem razmahu vso podporo. Pri sovjetski vladi je postavljen Vsevezni odbor za telesno vzgojo in šport, ki vodi vso telesno vzgojo v Sovjetski zvezi. Zato telesna vzgoja v Sovjetski zvezi ni stvar samo ene družbene plasti, temveč je fizikultura stvar najširših ljudskih množic. Zato je razumlji-vo, da prav strokovne organizacije prednja-čijo v množičnem telesno vzgojnem delu. To organizirano delovanje na telesnovzgojnem polju, ki ga strokovne organizacije po pra-

vici smatrajo za eno svojih prvotnih nalog, se na primer očituje v nešteti tako im-pozantnih prireditvah, kakršne si je težko predstavljati. »Pomladni sindikalni komso-molski tek čez drn in strn« — na primer — zajame vsako leto 6 do 7 milijonov športni-kov, ki tekmujejo istočasno v raznih krajih države. Poudarek vsemu telesno-vzgojnemu delovanju v Sovjetski zvezi daje dejstvo, da je to delovanje in tekmovalstvo v najširšem pomenu besede množično. Tako se okorišča-jo z fizikulturo vse delovno ljudstvo, kar ima blagodejne posledice v zdravju najširših ljudskih množic, hkrati pa takšen množični sistem telesne vzgoje omogoča mnogim skri-tim talentom, da postanejo v pogledu dose-ženih uspehov vzor milijonom fizikulturni-kov. Prej neznana delavka v tovarni v Tuli, tovarišica Zinaida Šešenova, je danes prva-kinja Sovjetske zveze v teku na kratke pro-ge. V delegaciji, ki je obiskala Slovenijo, je tudi ključavničar tovariš Ušakov, sovjetski prvak v plavanju. In takšnih primerov je še mnogo.

Nadaljnja, s krasnimi uspehi kronama iz-kušnja sovjetske fizikulture obstoja v tem, da Vsevezni odbor za telesno vzgojo podpira narodne športe v posameznih sovjetskih re-publikah. V republikah Srednje Azije je posebno priljubljena rokoborba, zato, za pri-mero, v teh republikah posebno negujejo to vrsto športa. Na takšen način je v vsaki republiki ustvarjen množično telesnovzgoj-no gibanje z narodnim obležjem, ki je omo-gotil Rdeči armadi odlične rezerve. Znano je, da so tudi v domovinski vojni prednja-čili sovjetski fizikulturiki tako v panogah telesne kulture (smučarji, alpinisti itd.), kot tudi sploh kot telesno krepki in vzdržni borci in kot neomajni nosilci socialistične misli in borbene ideje.

Prisrčni stiki, ki so jih naši fizikulturiki navezali s sovjetskimi in ki jih moramo še poglobiti, njihove izkušnje in divni vzgledi — vse to naj vpliva tudi na nadaljnji raz-voj naše telesne vzgoje, posebej pa še ob-poudarku, da prednjačijo v sovjetskem množičnem fizikulturem delovanju prav strokovne organizacije.

Grško delavstvo v boju za svoje pravice

Policija je streljala v stavkujoče delavce — Manifest komu-nistične partije Grčije

Ker industrijalci niso sprejeli pogojev, ki so jih postavili delavci, so škvalci v predi-mezah začeli splošno stavko. 20.000 delav-cov, tehnikov in nameščenov britanskih vojaških ustanov je proglasilo 48-urno stav-ko. Gradbeni delavci so stavkali 24 ur. Stavka delavcev v tovarnah olja in mila še vedno traja. Stroji v kemičnih tovar-nah tudi počivajo.

V Atenah je izbruhnila stavka pekov, v Pireji pa med delavci telefonskega prome-ta. V stavko so stopili tudi rudarji iz rud-nikov lignita.

Strokovne organizacije mnogih drugih tovarn so izjavile, da bodo pozvale k stav-ki vse delavstvo, ako se v nekaj dneh nji-hovi pogoji ne sprejmejo. Delavci zahtevajo 75-odstotno povzvišanje mezd, izboljšanje do-bav za prehrano, uvedbo socialnega zava-rovanja in udeleževanja v vse strokovne organizacije.

Stavkujoči delavci ne zahtevajo samo gospodarskega izboljšanja, temveč tudi amnestijo vseh političnih ujetnikov in vzpostavitev reprezentativne vlade.

Kako delajo naši bratje na jugu

Pred kratkim se je vršila v Splitu kon-ferenca strokovnih organizacij za Srednjo Dalmacijo, kateri so prisostvovali zastop-niki strokovnih zveznih svetov. Podali so obširno poročilo o organizacijskem stanju in tarifni politiki Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenov v Splitu in drugih krajih Dalmacije.

V tovarni cementa Sv. Kajo so s poprav-ljenimi stroji in z novim načinom dela znatno izboljšali in dvignili proizvodnjo. V tovarni »Majdana« so izboljšali rotacijsko peč, odstavili nekaj nepotrebnih strojev, poenostavili proizvodnjo in jo tako dvignili za 30%. Take primere je treba priporočiti in uvesti v vse tovarne. V vsa podjetja se mora uvesti tudi akordno delo in ustano-viti nabavljalne zadruge, ki so tako po-trebne delavcem in nameščencem za na-bavo najosnovnejših prehranbenih sredstev.

Strokovni zvezni svet v Splitu je orga-niziral predavanja, tečaje za nepismene,

tedaj ruskega jezika in strokovne ter higi-jenske tečaje.

V Solinu imajo sedem podružnic in kra-jevni odbor s 1420 člani; v Imotskem deset podružnic s 1046 člani, a na Braču osem podružnic. Tukaj vlada velika nezaposle-nost, posebno v kamnoseških stroki. Vzroki te nezaposlenosti so pomanjkanje prevoznih sredstev in naročil. Tudi drugi kraji Dalmacije so ustanovili podružnice z mo-gimi člani.

Po poročilih se je ugotovilo, da kljub direktivam, ki so bile dane na prvi Oblas-tni konferenci strokovnih organizacij, te-rensko delo v Dalmaciji ni bilo uspešno. Treba je delati na to, da se ustanovi čim-več podružnic tam, kjer so dani zadostni pogoji. Vsaka podružnica mora stopiti v stik z Zveznim tajništvom v Zagrebu in takoj poročati o delu. Vodstvo strokovnih organizacij se mora poboriti, da se iz-boljša življenjski standard delavcev.

Tovariš Dregarič Franc

V Splošni stavbeni družbi na Tez-nem v Mariboru zasluži kot pravi tuda-rik vso pohvalo in priznanje tovariš Dregarič Franc.

Star je 49 let in je uslužben v tej tovarni od leta 1929. naprej kot dela-vec do 1936. leta, nato pa kot predde-lavec. Na podlagi svojih dolgoletnih izkušenj, ki si jih je nabral kot delavec na stroju za upogibanje pločevine, po-zneje pa na stiskalnici za upogibanje pločevine s hidravličnim pogonom, po-leg tega pa iz lastnega interesa in na podlagi študija je tovariš Dregarič iz-popolnil stroj za upogibanje pločevine z dodatno pripravo tako, da je zdaj mogoče upogibati tudi močne vogalni-ke v 10krat krajšem delovnem času, kot poprej. Pri tem se prihrani tudi pomembna količina koksa. Na istem stroju, ki je konstruiran za uvijanje, se je tovariš Dregarič s svojimi skušnjami in iznajdljivostjo usposobil ravnati lamele. Stroj za uvijanje ima tri valje, dočim je pri normalnem stroju za ravnanje lamel potrebno pet do se-dem valjev.

Tovariš Dregarič zna tudi izdelovati manjše dno za parni kotel, katerega je bilo prej mogoče nabaviti samo v inozemstvu. Tako služi s svojim delom za vzgled ne samo svoji kovski sku-pini, temveč vsej tovarni.

Vida

»Trst Jugoslaviji« — ključ češkoslovaška vlada

Praški listi posvečajo mnogo prostora vprašanju Trsta. Listi naglašajo, da bo po-stal Trst dejansko pristanišče dunavskega prostora samo tedaj, če bo v jugoslovanskih rokah, ker vsako pristanišče pripada svojemu zaledju, najbližje zaledje Trsta pa je slovensko.

Organ češkoslovaške narodne socialistič-ne stranke »Svobodna beseda« piše pod na-slovom »Trst — pristanišče češkoslova-ške«:

»Trst, o katerega usodi se bo te dni od-ločalo na mirovni konferenci z Italijo, ima dejansko tudi za Češkoslovaško velik po-men, toda samo v tem primeru, če bo pravi-vice zadoščeno in če bo pripadel Jugosla-viji. O tem ni dvoma, da ne bi po priro-dnih pravicah in geografsko pripadal Jugos-laviji. Trst lahko napreduje samo tedaj, če bo pristanišče Srednje Evrope. Toda to je lahko samo tedaj, če pripade državi. Ima močno zaledje, to pa je Jugoslavija. Edino Jugoslavija z mnogimi programi do Trsta lahko vodi takšno tarifno politiko, ki bo omogočala Trstu, da postane luka Srednje Evrope. V tem primeru bi imela češkoslovaška v Trstu pristanišče in bi mogla naša industrija Trst popolnoma iz-koristiti. Kar se tiče prebivalstva, bi bil Trst povsem slovenski, če ne bi bilo fašistične italijanske politike. Dodeliti Trst Italiji bi pomenilo, ponovno žrtvovati mno-žice jugoslovanskega ljudstva in s tem pri-siljiti Italijo v ekspanzivno politiko v smeri Balkana. Zato je geslo »Trst Jugoslaviji« ključ za pravico in zagotovitev miru v Ev-ropi in zato bo naš narod v četrtek 6. t. m. na praksi manifestacij kot tudi v pro-vinci manifestiral za pravično stvar.«

nedavnim so se v dečjem domu mudili pred-sedniki kolhozov, ki ga s svojimi sredstvi vzdržujejo — tov. Goladajeva, Sitov in dru-gi. Izpraševali so o vseh potrebah, z zani-manjem so si ogledali zgradbo in vso opre-mo in prišli do sklepa, da bodo dečki dom lepo opremili za prihod demobilizirancev. Naslednji dan so jim dostavili barve, firme-ža, žebelj in deske in prišli so delavci.

»Vse, kar je bilo treba, smo dali; nikdar nam ni bilo žal za otroke in tudi zdaj nam ni žal, — je rekel predsednik kolhoza »Spo-min Iljača« ki je tudi predsednik nadzor-nega sveta — Vasilij Vasiljevič Sitov.

Ljudmila Leonidovna se je dolgo pogo-varjala s tem uvidevnim človekom. »Mnogo mislim, Vasilij Vasiljevič, na otroke, ki se jim očetje ne bodo vrnili« — je rekla. — Oni čutijo skupno veselje, to-da, glejte, kako težko jim je!...«

»Da, težko — je izpregovoril Vasilij Vasiljevič. — Toda mi otroci ne bomo zavrgli, hranili in oblačili jih bomo, dokler ne do-rastejo. Pa tudi vi se z njimi ne razstane-te, ali ne?«

Ljudmila Leonidovna mu je namesto od-govora krepko stisnila roko. Zena frontnega vojaka, ki je poginil v boju za domovino je mislila o tem, kako dragi so ji postali otroci. Koliko bo ona še mogla storiti tistim, ki jih je sovražnik za vedno oropal roditeljske ljubezni!

VI. Bulgakov

v Boljšemitiškinskem rejonu
Moskovske oblasti

Očetje se vračajo k otrokom

Izpred vrat dečjega doma, ki je popolno-ma skrit v gostem listju, teče steg naravnost na polje — pot na postajo in nazaj. Tisti, ki so to pot pravkar prehodili, se ne zanimajo zanjo. Toda, čez nekaj ur se vse čedše zatekajo k ograji in vedno vztrajneje opazujejo vsakega mimoidočega ki se od-pravlja v vas.

Desetletni Petja Isajenkov misli na glas:

Takoj ko zagledam očeta mu stečem na-sproti. Saj koncu koncev pa me očka ni-si spoznal ne bo. Glej, že Ljudmila Leonidovna je rekla, da sem se jaz tako izpremenil, da me tudi spoznati ni mogoče. Očka bo tudi vprašal: »Malček, povej mi, prosim kod naj pridem v dečji dom?« Jaz mu bom odgo-voril: »Pojdite za menoj, tovariš borcev jaz Vas vodim.« Toda poznati ti, malček, v dečjem domu Petjo Isajenkova? »Seveda, poznam.« — bom odgovoril.

Težko je reči pri takih okoliščinah, kak-šno bo sročanje 45letnega vojaka Prohorja Kirsenoviča Isajenkova z njegovim ljube-ljim sinom. Mogoče oče v resnici ne bo ta-koj spoznal sina: Drobni, bolehlavi malček se je v dečjem domu zelo okrepil. Mogoče pa bo vse drugače. Kolikokrat se zgodi, da se dolgo pričakovani pojavi tako nenadno! Tako na pr. je pravkar prišel v dečji dom

demobilizirani starejši poročnik Nikolaj Konstantinovič Komarov ne da bi ga kdo bil opazil. Nihče od otrok ni videl, kako se je približal domu. Nikolaj Konstantino-vič je prišel k zgradbi in pogledal po dvo-rišču. Med zagorelimi otroci, ki so bili za-varovani v igro, je z očmi takoj našel svojo starejšo hčerko Tomočko. Roka Konstanti-noviča Nikolaja je legla na kljuko vrtnih vratov in — zastala. Čutil je, kakor da mu srce hoče uiti in za hip se je ustavil, da bi se malo umiril. Komaj so ga pa otroci opa-zili, je že Tomočka zaklicala: »Očka! Ljusja, naš očka se je vrnil!«

Čez nekaj hipov je oče stisnil v naročje svoji dve hčerki. Toda, ko je minila prva vznemirjenost od veselja se je starejši po-ročnik prepričal, da je padel v zaselo: vse prebivalstvo dečjega doma se je nabralo okrog njega. K njemu se je stegovalo na de-setine rok in videl je veseli smehljaj na de-setinah lic. Kar objemal in poljubljaj je ne-znane mu malčke in dekletca, ki se jim je ozloilo po očetovi ljubezni.

Tri dni je preživel starejši poročnik Ko-marov v dečjem domu. Tri dni so bili po-polnoma veseli in srečni — tako oče ki se je vrnil k svojim otrokom, njegovi otroci, njihovi prijatelji in tovariši v igri. kakor

tudi vzgojitelji in sestre. Potem pa je prišlo postopoma do joka. Prvi je ušla neprosto-voljna solza upravnici dečjega doma Ljud-mili Leonidovni Ustrecki, Nikolaj Konstan-tinovič je sedel v njeni prijetni sobici pri-čaju in ji povedal, kar ji ni moglo biti ne-pričakovano. Vnil se bo v Leningrad, kjer je živel z družino do vojne. Dekletci bo vz-el seveda s seboj. »Razumem, da mora tako biti, je izpregovorila Ljudmila Leonidovna. »Pa vseeno mi je zelo težko... Glejte, pri-menj sta bili, kakor da bi bili moji lastni.«

»Bili ste jim rodna mati,« je rekel Niko-laj Konstantinovič. »Niti jaz, niti otroka ne bosta tega nikoli pozabila. Da, tako bi jih ljubila mati, če ne bi umrla...«

Odhajajoče je spremilo na postajo vse prebivalstvo dečjega doma. Ko je bilo treba stopiti v vlak, je Ljudmila Leonidovna še enkrat pobožala dekletci in tedaj je za-butila, da so tudi njuna lica mokra.

»Na svidenje, mamica,« je rekla Tomočka in glas se ji je tregal. »Hvala, hvala Vam za vse!«

Ljusja pa je samo zaihtela in se ji brez besed obesla okoli vratu. Zdal eden, zdaj drugi sprehajajoči otrok je potegnil solze skozi noč.

»Nič, nič, pusti, naj jokajo,« je rekel Ni-kolaj Konstantinovič »to so lepe solze.« — Tudi njegov glas je zvenel nenavado.

Od tega dne so vzgojitelji še prav poseb-no začutili kako so jim dragi vsi ti »tujci« otroci. Kmalu bodo mnogi izmed njih zapu-stili dečji dom, kakor sta ga zapustili Toma in Ljusja Komarov Slednlega od njih bo-